

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
Katedra mediálních a kulturních studií a žurnalistiky

**Mediální zrod nepřítele komunistického režimu na
příkladu tzv. odbojové skupiny bratří Mašínů**

Bakalářská práce

Nikola ORLITOVÁ

Vedoucí práce: Mgr. Lukáš Horák

Olomouc 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci s názvem Mediální zrod nepřítele komunistického režimu na příkladu tzv. odbojové skupiny bratří Mašínů vypracovala sama, bez pomoci jiné osoby a také jsem uvedla všechny zdroje se kterými jsem pracovala. Práce obsahuje: 98 041 znaků

V Olomouci dne 22. 6. 2022

Nikola Orlitová

Poděkování

Děkuji vedoucímu této bakalářské práce Mgr. Lukáši Horákovi, který mě dokázal navést na správnou cestu a měl se mnou dostatek trpělivosti při zpracování bakalářské práce. Dále bych ráda poděkovala své rodině a svému příteli za podporu.

Abstrakt

Bakalářská práce s názvem Mediální zrod nepřítele komunistického režimu na příkladu tzv. odbojové skupiny bratří Mašínů, se zabývá recepcí činů odbojové skupiny bratří Mašínů v regionálním tisku a jejich přechodem z kriminálních zpráv místního významu v propagandistickou kampaň v Rudém právu mezi lety 1951 až 1955. Práce se skládá z devíti kapitol, včetně úvodu a závěru. Cílem práce je popsat medializaci odbojové skupiny bratří Mašínů a její využití v celostátní ideologické propagandě. Metodou práce je historiko-srovnávací analýza. Zpracování odbojové skupiny bratří Mašínů v regionálních novinách zatím nikdo nezpracoval.

Abstract

The Bachelor's thesis entitled The Media Birth of the Enemy of the Communist Regime on the Example of the So-called Resistance Group of the Mašín Brothers deals with the reception of the acts of the resistance group of the Mašín brothers in the regional press and their transition from criminal news of local significance to a propaganda campaign in Rudé Právo between 1951 and 1955. The thesis consists of nine chapters, including an introduction and a conclusion. The aim of the thesis is to describe the media coverage of the resistance group of the Mašín brothers and its use in national ideological propaganda. The treatment of the resistance group of the Mašín brothers in regional newspapers has not yet been done. The method of the thesis is a historical and comparative analysis.

Klíčová slova

Odbojová skupina bratří Mašínů, odboj, mediální obraz, regionální tisk, deník Rudé právo, celostátní tisk, Československo, komunismus, Komunistická strana Československa, zakladatelské období komunismu, soudní proces

Keywords

Resistance group of the Mašín brothers, resistance, media image, regional press, daily Rudé právo, national press, Czechoslovakia, communism, Communist Party of Czechoslovakia, founding period of communism, trial

Obsah

Úvod.....	7
1. Stručný popis politické situace v Československu v první polovině 50. let 20. století	8
1.1. Společnost v Československu	10
2. Představení tzv. odbojové skupiny bratří Mašínů	12
2.1. Popis odbojové skupiny bratří Mašínů.....	16
2.2. Odchod do západního Berlína	21
2.3. Soudní proces Ctibor Novák a spol.....	25
3. Mediální systém ČSR po roce 1948	26
4. Metodologie	30
5. Reflexe odbojové skupiny bratří Mašínů v regionálním tisku	32
5.1. Pochodeň: Chlumeck nad Cidlinou.....	33
5.2. Vesnické noviny Praha-východ: Čelákovice.....	33
5.3. Východočeská Zář: Kovolís Hedvíkov	34
5.4. Svoboda: Kaňk u Kutné Hory	35
5.5. Stráž lidu: podpálení stohů na Olomoucku	36
5.6. Soudní proces Ctibor Novák a spol.....	36
6. Reflexe odbojové skupiny bratří Mašínů v Rudém právu.....	39
6.1. Chlumeck nad Cidlinou.....	40
6.2. Čelákovice	41
6.3. Přepadení pokladního vozu podniku Kovolís v Hedvíkově.....	42
6.4. Kaňk Kutná Hora	43
6.5. Podpálení stohů slámy na Olomoucku	43
6.6. Soudní proces „Ctibor Novák a spol.“	44
7. Srovnání zpracování „mašínovského“ tématu v regionálních periodikách a v Rudém právu.....	51
8. Odbojová skupina bratří Mašínů ve srovnání tehdejších novin a odborné historické literatury	55
9. Závěr.....	60
Seznam pramenů – tisk	61
Seznam pramenů – internetové zdroje	61
Seznam pramenů – literatura.....	62

Úvod

Tématem bakalářské práce je zpracování činů odbojové skupiny bratří Mašínů v regionálním tisku a jejich přechodem z kriminálních zpráv lokálního významu v propagandistickou kampaň v deníku Rudé právo mezi lety 1951 až 1955. V mé práci zkoumáme vybraná média vždy v přesně vymezeném časovém období po jednotlivých akcích skupiny bratří Mašínů. Kauza o odbojové skupině bratří Mašínů je stále aktuální. Případ Mašínů je velmi medializované téma, naším cílem je zjistit, jestli je kauza Mašínů medializovaná od samotných případů, které prováděla odbojová skupina na začátku 50. let v Československu. Zjistíme tak, jak média na regionální úrovni pracovala s tématem odbojové skupiny bratří Mašínů, zdali vůbec s ním pracovala.

Cílem je vysledovat přerod kriminálních případů, které páchala odbojová skupina na území Československa, v propagandistické texty, které spustili mediální kampaň v Rudém právu.

Jedním z dílčích cílů je zjistit kdy došlo k přeměně, jak noviny pracovaly s propojením jednotlivých odbojových aktivit. Sledujeme, jak se téma prosazovalo v celostátním Rudém právu a jestli se jeho medializace lišila od regionálního pojetí. Historicko-srovnávací analýzou zjistíme, jak se vyvíjel postoj daných periodik k jednotlivým činům skupiny, zda vůbec jejich činnost reflektovaly.

V teoretické části se budeme zabývat politickým systémem v Československu na začátku 50. let, představíme odbojovou skupinu bratří Mašínů a seznámíme čtenáře s mediálním systémem v Československu na začátku 50. let.

Klíčová je praktická část, kde reflektujeme mediální obraz odbojové skupiny bratří Mašínů ve vybraných regionálních periodikách a v celostátním deníku Rudé právo. Následně provedeme komparaci článků, které se zabývaly činnostmi odbojové skupiny mezi články z regionálních novin s články z deníku Rudého práva. V následující kapitole budeme komparovat články o odbojové skupině s literaturou, která se zabývá odbojovou skupinou bratří Mašínů. V závěru práce shrneme veškeré poznatky a zodpovíme na cíle, které jsme si stanovili.

1. Stručný popis politické situace v Československu v první polovině 50. let 20. století

První polovina 50. let v Československu spadá do zakladatelského období budování socialismu. V únoru 1948 se Komunistická strana Československa (KSČ) chopila moci, rozhodujícím dnem se stal 25. únor 1948. V tento den prezident Edvard Beneš přijal demisi ministrů nekomunistických stran a podepsal Gottwaldův návrh na doplnění vlády.¹ Československo se tak ocitlo pod nadvládou komunistické strany, což se brzy projevilo prověřováním, odstraňováním a zatýkáním nepřátel režimu.

Národní fronta, která na začátku vznikla za záměrem jednoty a spolupráce všech politických stran v ČSR po druhé světové válce, začala být zneužívána komunistickou stranou. S postupem času se vytvořil lidově demokratický systém, nad kterým ztratily nekomunistické strany kontrolu.² Nekomunistické strany začaly pozdě bránit demokracii ve státě. KSČ převzala kontrolu nad Národní frontou, což způsobilo koaliční kolaps. „*Obrozená Národní fronta stanula u kolébky nového politického systému a komunistického režimu, aktivně se účastnila jeho utváření, až se změnila v jeho součást.*“³ Následně 20. února 1948 bylo rozhodnuto o vzniku akčních výborů Národní fronty, ty měly pomoci zajistit KSČ moc v celém Československu.⁴

Změnou vlády komunisté upevnili svou moc a nastolili nový režim, Národní shromáždění 11. března odhlasovalo novou vládu Klementa Gottwalda. Vládu schválilo 230 poslanců.⁵ Následně 246 poslanců schválilo, 9. května 1948, novou ústavu. Mezi poslanci nekomunistických stran nebyli odpůrci, kteří by veřejně vystoupili proti hlasování o nové ústavě.⁶

¹ KAPLAN, Karel: Nekrvavá revoluce, 1993, s. 168

² KAPLAN, Karel: Nekrvavá revoluce, 1993, s. 169–174

³ KAPLAN, Karel: Národní fronta 1948-1960, 2012, s. 32

⁴ Tamtéž

⁵ Totalita.cz. Únor 1948: události po Únoru 1948 [online]. [cit.2022-03-05] dostupné z http://www.totalita.cz/1948/1948_04.ph.p

⁶ KAPLAN, Karel: Československo v letech 1948-1953, část druhá, Ústavní orgány, 1991, s. 40–41.

Volby do parlamentu se konaly 30. května 1948, komunisté vyhráli kvůli jednotné kandidátce, po volbách odstoupil prezident Edvard Beneš.⁷ V červnu byl zvolen za prezidenta Klement Gottwald a do čela nové vlády byl jmenován Antonín Zápotocký.⁸ Ten byl předsedou Ústřední rady odborů po roce 1945 a v roce 1948 se stal předsedou československé vlády.⁹ V roce 1948 prezident podepsal 14. července Ústavu z května 1948.¹⁰

Všechny tyto události měly za důsledek, že na začátku 50. let v Československu začali komunisté aplikovat masovou nezákonnost. Ta měla změnit myšlení společnosti. Kaplan říká, že: „*Ideologii tvořila teorie o zostřování třídního boje za socialismu, obecně nazývána Stalinovou teorií třídního boje.*“¹¹

Ideologie byla v rámci komunistické vlády upravována a aplikována do každodenního života. „*Vedoucí funkcionáři vyzývali své podřízené a instituce k rozvíjení třídního boje, kritizovali je za nedostatečný počet odhalených nepřátel a vštěpovali jim, že v každé obci, závodě, úřadě je třídní nepřítel, dosud neodhalený.*“¹² Masová nezákonnost vedla k upevnění moci a odstranění demokracie ve státu. Nikdo nebyl v bezpečí a v následujících letech byla masová nezákonnost aplikována na omezení lidských práv, náboženských svobod a politických práv, aby došlo k upevnění moci v novém systému.¹³

V téže době dochází ke kolektivizaci zemědělství. Zakládají se Jednotná zemědělská družstva (JZD) po vzoru SSSR. Funkcionáři družstev k tomu využívali různé způsoby, například třídní rozpis povinných dodávek pro stát. Pohledávky byly často nesplnitelné, funkcionáři posílali na rolníky kontroly, zabavovali jim zásoby a ukládali jim pokuty za

⁷ KAPLAN, Karel: *Nekrvavá revoluce*, 1993, s. 189

⁸ Totalita.cz: Únor 1948 události po Únoru 1948 [online]. [cit. 2022-06-21]. Dostupné z: https://www.totalita.cz/1948/1948_04.php

⁹ Antonín Zápotocký [online]. [cit. 2022-06-21]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/historie/prehled-vlad/1945-1960-csr/antonin-zapotocky/antonin-zapotocky-29178/tmplid-562/>

¹⁰ Totalita.cz: Únor 1948: události po Únoru 1948 [online]. [cit.2022-03-7] dostupné z http://www.totalita.cz/1948/1949_04.ph.p

¹¹ KAPLAN, Karel: *Nekrvavá revoluce*, 1993, s.181

¹² KAPLAN, Karel: *Československo v letech 1948-1953, 2. část Zakladatelského období komunistického režimu*, 1991, s.74

¹³ KAPLAN, Karel: *Československo v letech 1948-1953, 2. část Zakladatelského období komunistického režimu*, 1991, s.75

neplnění pohledávek. Rolníci, kteří nesplnili dodávky určené pro stát, nesměli na vázaný trh. Dále pak příslušné úřady obsazovali soukromou půdu k vytvoření celistvých lánů pozemků JZD, vlastníci zabrané půdy dostali náhradní pozemky, které nebyly tak kvalitní.¹⁴

1.1. Společnost v Československu

Změny režimu postihly všechny vrstvy společnosti střední vrstvu, vymýcení inteligence, zaměstnavatelé nesměli přihlížet ke vzdělání, a kromě lékařů byli do různých funkcí dosazováni lidé bez příslušného vzdělání. Státním zaměstnancům byla odebrána jistota o trvalém pracovním poměru. Čistky měly odstranit vzdělané a kvalifikované zaměstnance, kterým byla přidělena manuální práce. Nedůvěra ke vzdělaným občanům, postihla i jejich děti, které neměly možnost studovat.¹⁵

Společnost v Československu byla rozdělená do několika skupin. V první skupině byli občané, kteří byli označeni za nepřátele režimu. Do této skupiny patřili bývalí funkcionáři a příslušníci nekomunistických stran, pouze část této společnosti se odhodlala k odporování režimu. Občané (poslanci, ministři), kteří opustili Československo, patřili rovněž mezi odpůrce režimu.¹⁶

Druhá skupina společnosti aktivně podporovala komunistický režim, po roce 1948 se tato skupina postupně zmenšovala, mezi stále podporovatele režimu patřili členové komunistické strany, funkcionáři JZD a část dělnické třídy. Značnou podporu měla KSČ v kultuře v hromadných sdělovacích prostředcích.¹⁷

Poslední skupina společnosti byla nejrozsáhlejší, jednalo se o pasivní občany. Tito lidé, kteří se politicky neprojevovali, byli důležitou složkou pro stabilizaci režimu.¹⁸

¹⁴ KAPLAN, Karel: Československo v letech 1948-1953, 2. část Zakladatelského období komunistického režimu, 1991, s.79

¹⁵ KAPLAN, Karel: Československo v letech 1948-1953, 2. část Zakladatelského období komunistického režimu, 1991, s. 77

¹⁶ KAPLAN, Karel: Československo v letech 1948-1953, 2. část Zakladatelského období komunistického režimu, 1991, s. 143

¹⁷ Tamtéž

¹⁸ KAPLAN, Karel: Československo v letech 1948-1953, 2. část Zakladatelského období komunistického režimu, 1991, s. 144

„Masa pasivních byla stabilizačním faktorem nejistým, a to od chvíle, kdy rozsah a stupeň pasivity překročily únosnou hranici.“¹⁹

Společnost v 50. letech byla v jistých ohledech stabilní. Společenské a politické prvky podporovaly komunistický režim v jeho rozvoji, ale byly zde faktory, které brzdily ekonomiku státu, podporovaly politickou neangažovanost mezi občany a izolovaly Československo od západního světa.²⁰

Státní bezpečnost (StB) považovala každého občana za možného nepřítele režimu, podle politické potřeby docházelo ze strany bezpečnosti k vymyšlení trestních činů. Justice sloužila jako nástroj komunistické moci. Znevýhodnění byli občané nedělnického původu a dále se v justiční praxi uplatňovala teorie notoriety.²¹

V říjnu 1948 byl schválen zákon na ochranu lidově demokratické republiky.²²
„Zákon č. 232 z 6. října 1948 zřizoval zvláštní Státní soud, do jehož pravomoci spadalo souzení trestných činů podle zákona č.231/48 a první hlavy zákona č. 86/50, tedy všechny větší politické procesy. Státní soud sídlil v Praze, Brně a Bratislavě, zasedal však i v okresních městech a velkých závodech.“²³

Zákon o pracovních táborech projednávali komunisté v září 1948, tábory byly určeny pro nepracující obyvatelstvo, které odmítalo pracovat a pro občany, kteří byli odsouzeni podle zákona na ochranu republiky. V parlamentu odsouhlasili zákon o táborech nucené práce (TNT) 25. října 1948.²⁴

¹⁹ KAPLAN, Karel: Československo v letech 1948-1953, 2. část Zakladatelského období komunistického režimu, 1991, s. 144

²⁰ KAPLAN, Karel: Československo v letech 1948-1953, 2. část Zakladatelského období komunistického režimu, 1991, s.144–145

²¹ KAPLAN, Karel: Nekrvavá revoluce, 1993, s. 242

²² POSPÍŠIL, Jaroslav: Hyeny v akci, 2003, s. 29

²³ KAPLAN, Karel: Nekrvavá revoluce, 1993, s. 243

²⁴ KAPLAN, Karel: Nekrvavá revoluce, 1993, s.194

Změna režimu měla své odpůrce, kteří aktivně bojovali proti režimu. Později byli označeni jako „třetí odboj“. Mnoho odbojářů skončilo před soudem v rámci politických procesů.

Politické procesy probíhaly s občany, kteří byli nepohodlní režimu. Jednalo se o aktivní odpůrce režimu, bývalé politiky, členy KSČ, důstojníky, duchovní, pracovníky zahraničních institucí a sedláky. Cílem bylo z obviněných udělat hlavní nepřátele režimu, kteří usilovali o vytržení Československa ze sovětského bloku.²⁵

Jeden z největších politických procesů v Československu byl veden s Horákovou a spol. Bývalou poslankyní strany národně socialistické zatkla státní bezpečnost 27. září 1949. Soudní řízení s 13 obžalovanými začalo 31. května 1950, monstrprocesem se stal kvůli organizovanému hněvu občanů, který zorganizovala KSČ skrz média. Soud 8. června odsoudil 4 obžalované k trestu smrti včetně Milady Horákové. Rozsudek padl 27. června 1950.²⁶

Proces s Miladou Horákovou sledovala i rodina Mašínova. Zdena Mašínová se seznámila s Miladou Horákovou na pankrácké věznici, během druhé světové války. Když její přítelkyni zadrželi, vystoupila Zdena Mašínová z komunistické strany. Celý proces vedený proti Miladě Horákové ovlivnil celou její rodinu.²⁷

2. Představení tzv. odbojové skupiny bratří Mašínů

Pro pochopení vzniku odbojové skupiny bratří Mašínů je třeba zmínit jejich otce Josefa Vladimíra Mašína staršího, který bojoval během druhé světové války v odbojové skupině Tři králové spolu s Josefem Balabánem a Václavem Morávkem. Odbojová skupina působila v letech 1939–1941. Josefa Mašína nacisté popravili 30. června 1942 v Pražských

²⁵ KAPLAN, Karel: Nekrvavá revoluce, 1993, s. 243.

²⁶ KAPLAN, Karel: Nekrvavá revoluce, 1993, s. 274-280

²⁷ NĚMEČEK, Jan: Mašínové zpráva o dvou generacích, 1998, s. 168

Kobylisích. Otec byl pro syny vzorem, kvůli němu chtěli vstoupit do armády a pokračovat v jeho odkazu.²⁸

Ctirad Mašín

Ctirad Mašín se narodil v Olomouci 11. srpna 1930.²⁹ V roce 1945 dostal spolu s bratrem Josefem československou medaili Za chrabrost od prezidenta Edvarda Beneše.³⁰ Po válce nastoupil na internátní školu Koleje krále Jiřího z Poděbrad.³¹

V roce 1948, kdy se komunisté ujali moci v republice, se Ctirad Mašín přihlásil na vojenskou akademii, ale nebyl přijat, kvůli jeho původu.³² V roce 1950 nastoupil na technickou školu do Prahy na ČVUT a byl přijat do Svazu brannosti SČM v Poděbradech.³³ Na počátku padesátých let spolu s bratrem Josefem Mašínem a kamarády (Vladimír Hradec, Milan Paumer a Zbyněk Janata) založil odbojovou skupinu proti komunistickému režimu.³⁴ Po několika akcích byl Ctirad Mašín zatčen a v srpnu 1952 byl odsouzen na dva a půl roku vězení za pokus o ilegální opuštění hranic státu. Po roce a půl práce v Jáchymovských dolech byl předčasně propuštěn kvůli amnestii.³⁵ V roce 1953 se odbojová skupina rozhodla utéct do západního Berlína. Ctirad Mašín po útěku z republiky emigroval do Ameriky. V roce 1954 nastoupil do americké armády, kde sloužil pět let, po odchodu z armády začal podnikat. Zemřel v roce 2011.³⁶

²⁸ CHALUPOVÁ, Markéta: Nebojovali švestkovými knedlíky: odbojová skupina bratří Mašínů v zrcadle dobového tisku, 2011, s.23

²⁹ MASIN, Barbara: Odkaz, Pravdivý příběh bratří Mašínů, 2005, s. 381

³⁰ RAMBOUSEK, Ota: Jenom ne strach (vyprávění Ctirada Mašína),1990, s.41

³¹ MASIN, Barbara: Odkaz, Pravdivý příběh bratří Mašínů, 2005, s. 381

³² RAMBOUSEK, Ota: jenom ne strach (vyprávění Ctirada Mašína), 1990, s. 43-44

³³ RAMBOUSEK, Ota: Jenom ne strach (vyprávění Ctirada Mašína), 1990, s.44

³⁴ MASIN, Barbara: Odkaz, Pravdivý příběh bratří Mašínů, 2005, s. 381

³⁵ Ctirad Mašín (1930-2011) [online]. [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/uvod/vzdelavaci-projekt-pamet-a-dejiny-totalitnich-rezimu/pametnici-protikomunistickeho-odboje-a-odporu/odbojova-skupina-bratri-masinu/ctirad-masin-1930-2011/>

³⁶ MASIN, Barbara: Odkaz. Pravdivý příběh bratří Mašínů, 2005, s. 381

Josef Mašín

Josef Mašín se narodil 8. března 1932. Stejně jako bratr Ctirad i Josef nastoupil na internátní střední školu Koleje krále Jiřího z Poděbrad.³⁷ Komunistický režim po roce 1948 neumožnil Josefovi dále studovat, proto se začal živit jako řidič Správy státních lesů v Jeseníku.³⁸ Josef Mašín byl členem odbojové skupiny a spolu s bratrem a strýcem Ctiborem Novákem byl v říjnu 1951 zatčen.³⁹ Čelil obvinění z protistátní činnosti, ale pro nedostatek důkazů byl spolu se strýcem skoro po třech měsících propuštěn na svobodu.⁴⁰ Pokračoval v odbojové činnosti bez bratra Ctirada, který si odpykával trest v Jáchymovských dolech. V roce 1953 odbojová skupina bratří Mašínů se rozhodla utéct do západního Berlína. Josef emigroval do Spojených států amerických a sloužil v americké armádě pět let. Po odchodu z armády žil do začátku 80. let v Německu, následně se přestěhoval zpátky do USA, kde žije dodnes.⁴¹

Milan Paumer

Milan Paumer se narodil 7. dubna 1931 v Kolíně. V Čelákovicích se vyučil zámečníkem a poté vystudoval střední průmyslovou školu v Kolíně. S bratry Mašínovými se znal od roku 1942.⁴² Od začátku padesátých let byl členem odbojové skupiny bratří Mašínů. Při odbojových akcích zastával roli řidiče. V roce 1952 nastoupil na základní vojenskou službu. Měsíc před dokončením základní vojenské služby se rozhodl spolu s odbojovou skupinou opustit hranice Československa a utéct do západního Berlína. Na falešnou propustku opustil

³⁷ MASIN, Barbara: Odkaz. Pravdivý příběh bratří Mašínů, 2005, s. 382

³⁸ RAMBOUSEK, Ota: Jenom ne strach (vyprávění Ctirada Mašína), 1990, s. 44

³⁹ *Josef Mašín (1932)* [online]. [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/uvod/vzdelavaci-projekt-pamet-a-dejiny-totalitnich-rezimu/pametnici-protikomunistickeho-odboje-a-odporu/odbojova-skupina-bratri-masinu/josef-masin/>

⁴⁰ CHALUPOVÁ, Markéta: Nebojovali švestkovými knedlíky. Odbojová skupina bratří Mašínů v zrcadle dobového tisku, 2011, s. 46

⁴¹ *Josef Mašín (1932)* [online]. [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/uvod/vzdelavaci-projekt-pamet-a-dejiny-totalitnich-rezimu/pametnici-protikomunistickeho-odboje-a-odporu/odbojova-skupina-bratri-masinu/josef-masin/>

⁴² MASIN, Barbara: Odkaz. Pravdivý příběh bratří Mašínů, 2005, s. 383

kasárny. Se zbytkem odbojové skupiny se setkal v Praze. Milan Paumer byl během útěku ve východním Německu postřelen, ale spolu s bratry Mašínovými utekl do západního Berlína.⁴³ Po zotavení emigroval do USA a nastoupil do americké armády, rok bojoval v Korejské válce. Od roku 2001 žil v České republice. Zemřel v roce 2010.⁴⁴

Zbyněk Janata

Zbyněk Janata se narodil 1. února 1933. Studoval průmyslovou školu chemickou a později pracoval v podniku Kovolis. Ctirada Mašina znal od války, také se připojil k odbojové skupině.⁴⁵ V roce 1953 také opustil Československo, ale do západního Berlína neunikl. Oddělil se od skupiny a byl zatčen. Následně byl odsouzen k trestu smrti a popraven v Praze 2. května 1955.⁴⁶

Vladimír Hradec

Vladimír Hradec se narodil 30. května 1931 v Poděbradech.⁴⁷ Vladimír byl dlouholetý kamarád Ctirada Mašina, za války spolu chodili na školu v Poděbradech.⁴⁸ Po absolvování gymnázia v Nymburku, nastoupil na vysokou školu chemickou v Praze. V 50. let se připojil ke skupině bratří Mašínů, zajišťoval zbraně k odboji a pomáhal vyrábět zápalné bomby. V roce 1953 neopustil s odbojovou skupinou Československo. Po zadržení Zbyňka Janaty a Václava Švédy byl Vladimír Hradec sledován StB. v roce 1953 byl zatčen na ulici v Praze. V roce 1955 v rámci procesu „Ctibor Novák a spol.“, byl odsouzen na 22 let odnětí svobody. Po propuštění z vězení pracoval jako dělník. Vladimír Hradec zemřel 20. února 2020.⁴⁹

⁴³ *Milan Paumer (1931-2010)* [online]. [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/uvod/vzdelavaci-projekt-pamet-a-dejiny-totalitnich-rezimu/pametnici-protikomunistickeho-odboje-a-odporu/odbojova-skupina-bratri-masinu/milan-paumer/>

⁴⁴ MASIN, Barbara: Odkaz. Pravdivý příběh bratří Mašínů, 2005, s. 383-384

⁴⁵ RAMBOUSEK, Ota: Jenom ne strach. Vyprávění Ctirada Mašina, 1990, s. 45

⁴⁶ MASIN, Barbara: Odkaz. Pravdivý příběh bratří Mašínů, 2005, s. 381

⁴⁷ MASIN, Barbara: Odkaz. Pravdivý příběh bratří Mašínů, 2005, s. 384

⁴⁸ RAMBOUSEK, Ota: Jenom ne strach. Vyprávění Ctirada Mašina, 1990, s. 45

⁴⁹ *Vladimír Hradec (1931–2020)* [online]. [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/uvod/vzdelavaci-projekt-pamet-a-dejiny-totalitnich-rezimu/pametnici-protikomunistickeho-odboje-a-odporu/odbojova-skupina-bratri-masinu/vladimir-hradec/>

Václav Švéda

Václav Švéda se narodil 26. dubna 1921 v Pivíně na Moravě. Pocházel z maloroľnické rodiny. Když se komunisté ujali moci, zabavili Švédovi statek v Lošanech.⁵⁰

K odbojové skupině se přidal, když si Ctibor Mašín odpykával trest na Jáchymovsku.⁵¹

V roce 1953 se také rozhodl s odbojovou skupinou bratří Mašínů opustit

Československo. Na útěku do západního Berlína byl Václav Švéda postřelen, nedokázal pokračovat v útěku a 17. října 1953 odbojová skupina nechala postřeleného Švédu

v lese.⁵² V lednu 1955 byl odsouzen k trestu smrti v rámci procesu Ctibor Novák a spol. Václav Švéda byl popraven 2. května 1955 v Praze.⁵³

Ctibor Novák

Ctibor Novák se narodil 25. října 1902 v Praze. Ctibor Novák byl strýc z matčiny strany Ctirada a Josefa Mašína. V šestnácti letech jel jako dobrovolník s českou armádou obsadit Slovensko. Dva roky studoval na vojenské akademii v Hranicích. Po odchodu z armády pracoval jako tlumočnick v Berlíně v centrále Abwehru. Spolupracoval s odbojovou skupinou Tři králů. V roce 1939 se pokusil emigrovat do zahraničí, ale byl zadržen a odsouzen. V dubnu 1945 byl osvobozen příchodem americké armády po osvobození se stal vojákem. V roce 1950 odešel do výslužby. Spolupracoval s odbojovou skupinou bratří Mašínů, 25. listopadu 1953 byl zatčen a v roce 1955 popraven v Praze.⁵⁴

2.1. Popis odbojové skupiny bratří Mašínů

Zrod odbojové skupiny není známý, jelikož proti komunistickému režimu začali vystupovat neplánovaně. Ve skupině působili oba bratři Mašínovi dále Zbyněk Janata, Milan Paumer a Vladimír Hradec. Skupina se ze začátku domluvila, že nebude přímo

⁵⁰ MASIN, Barbara: Odkaz. Pravdivý příběh bratří Mašínů, 2005, s. 384

⁵¹ RAMBOUSEK, Ota: Jenom ne strach. Vyprávění Ctirada Mašína, 1990, s. 63

⁵² RAMBOUSEK, Ota: Jenom ne strach. Vyprávění Ctirada Mašína, 1990, s. 126

⁵³ MASIN, Barbara: Odkaz. Pravdivý příběh bratří Mašínů, 2005, s. 384

⁵⁴ MASIN, Barbara: Odkaz. Pravdivý příběh bratří Mašínů, 2005, s. 383

vystupovat proti komunistické vládě. Rozbíjela agitační skřínky, vytloukávali okna komunistům, obalovali munici z leteckých kanonů asfaltem a uhelným mourem, které házeli do tendrů lokomotiv.⁵⁵ Jejich cílem bylo svrhnout diktaturu ve státu.⁵⁶

Skupina potřebovala střelné zbraně, první ilegální akce, kterou uskutečnili, bylo vloupání do Městského muzea v Poděbradech, akce se účastnili bratři Mašínovi a Vladimír Hradec, ale zbraně, které odcizili nebyly funkční, protože neměly potřebný závěr.⁵⁷

První větší akcí bylo přepadení stanice SNB v Chlumci na Cidlinou, protože skupina potřebovala sjednotit střelné zbraně. Vladimír Hradec na akci sehnal chloroform, protože studoval na pražské univerzitě chemii. Nad ránem 13 září 1951 se Milan Paumer a Ctirad Mašín dopravili vlakem do Prahy.⁵⁸ Nasedli do taxíku, který řídil Eduard Šulc a ten je měl odvézt do Chlumce nad Cidlinou. Nedaleko Kerska vedla cesta lesem, pasažéři požádali taxikáře, aby zastavil. Eduard Šulc musel vystoupit z vozu a Josef Mašín, který čekal v lese svázal taxikáře ke stromu, odbojová skupina, ale nepoužila chloroform, protože se taxikář odkazoval na své nemocné srdce. Eduarda Šulce nechali svázaného v lese a s odcizeným taxíkem dojeli až do Chlumce nad Cidlinou.⁵⁹ Bratři Mašínovi pod záminkou odcizeného motocyklu zazvonili na stanici SNB, policista Oldřich Kašík je pustil dovnitř.⁶⁰ Uvnitř Ctirad Mašín uhodil příslušníka SNB ocelovou tyčí do zátylku, napadený se začal bránit zbraní, proto Josef Mašín na příslušníka SNB dvakrát vystřelil. Příslušník SNB byl na místě mrtev. Odbojová skupina nasedla zpět do taxíku a Milan Paumer je odvezl do Prahy. Auto zanechali v Praze, tam se také rozdělili a jeli domů separovaně.⁶¹ Akce se nevydařila, protože skupina musela improvizovat a neměla dostatek času odcizit zbraně ze stanice, které potřebovali⁶²

⁵⁵ RAMBOUSEK, Ota: Jenom ne strach. Vyprávění Ctirada Mašína, 1990, s. 45

⁵⁶ MASIN, Barbara: Odkaz. Pravdivý příběh bratří Mašínů, 2005, s. 88

⁵⁷ RAMBOUSEK, Ota: Jenom ne strach. Vyprávění Ctirada Mašína, 1990, s. 45–46

⁵⁸ RAMBOUSEK, Ota: Jenom ne strach. Vyprávění Ctirada Mašína, 1990, s. 48

⁵⁹ NĚMEČEK, Jan: Mašínové. Zpráva o dvou generacích, 1998, s. 177

⁶⁰ CHALUPOVÁ, Markéta: Nebojovali švestkovými knedlíky. Odbojová skupina bratří Mašínů v zrcadle dobového tisku, 2011, s. 33

⁶¹ MASIN, Barbara: Odkaz. Pravdivý příběh bratří Mašínů, 2005, s. 90-91

⁶² NĚMEČEK, Jan: Mašínové. Zpráva o dvou generacích, 1998, s. 177-178

Další přepadení se odehrálo 28. září 1951 ve stanici SNB v Čelákovících. Ctirad Mašín, Zbyněk Janata a Milan Paumer jeli vlakem do Prahy. Josef Mašín, se akce neúčastnil, protože musel pracovat.⁶³ V Praze na konečné stanici tramvajové zastávky zavolali sanitku, aby si zajistili dopravu do Čelákovic. Dva sanitáře přepadli, které na cestě do Čelákovic zavezli do lesa. Tam je svázali a omráčili chloroformem. V Čelákovících Ctirad Mašín pod záminkou vylákal příslušníka SNB Jaroslava Honzátko ven k údajné autonehodě, tam policistu jeden ze členů skupiny odzbrojil.⁶⁴ Uvnitř stanice rozbili trezor se zbraněmi a pěti samopaly. Strážmistra Ctirad Mašín omráčil chloroformem a podřezal mu hrdlo.⁶⁵ Sanitku nechali v Praze a odcizené zbraně ukryli ve studentském bytě, kde Ctirad Mašín bydlel. Poté se skupina opět rozdělila domů.⁶⁶ Akce byla konečně úspěšná.

Na podzim roku 1951 odbojová skupina chtěla poprvé utéct do západního Berlína, ale jejich plán se neuskutečnil, protože StB zatkla Ctirada Mašína, Josefa Mašína a Ctibora Nováka.

Do západního Berlína, měli odcestovat Bratři Mašínovi, Zbyněk Janata, Milan Paumer a Egon Plech. Hranice, měli přejet v nákladním voze.⁶⁷ Před plánovaným odjezdem požádal známý rodiny Mašínů Alois Bezucha o převoz významného ilegálního pracovníka Josefa Koutného. Po projednání ve skupině, se rozhodli Koutného vzít za hranice.⁶⁸ Večer 18. října v Pardubicích celá akce ztroskotala, protože Koutný byl zadržen StB a prozradil celý plán.⁶⁹ Ctirad Mašín s Aloisem Bezuchou byli zatčeni na ulici, Josefa Mašína a strýce Ctibora Nováka zatkla státní bezpečnost u Mašínů v bytě, ostatní členové skupiny utekli.⁷⁰ Josef Mašín a Ctibor Novák byli vyslýcháni, ale kvůli nedostatku důkazů, byli propuštěni na svobodu. Takové štěstí neměl Ctirad Mašín, ten byl odsouzen za plánované opuštění

⁶³ CHALUPOVÁ, Markéta: Nebojovali švestkovými knedlíky. Odbojová skupina bratří Mašínů v zrcadle dobového tisku, 2011, s. 35

⁶⁴ NĚMEČEK, Jan: Mašínové. Zpráva o dvou generacích, 1998, s. 178-179

⁶⁵ MASIN, Barbara: Odkaz. Pravdivý příběh bratří Mašínů, 2005, s. 95

⁶⁶ RAMBOUSEK, Ota: Jenom ne strach. Vyprávění Ctirada Mašína, 1990, s. 52-53

⁶⁷ CHALUPOVÁ, Markéta: Nebojovali švestkovými knedlíky. Odbojová skupina bratří Mašínů v zrcadle dobového tisku, 2011, s. 44

⁶⁸ NĚMEČEK, Jan: Mašínové. Zpráva o dvou generacích, 1998, s. 181

⁶⁹ CHALUPOVÁ, Markéta: Nebojovali švestkovými knedlíky. Odbojová skupina bratří Mašínů v zrcadle dobového tisku, 2011, s. 44

⁷⁰ MASIN, Barbara: Odkaz. Pravdivý příběh bratří Mašínů, 2005, s. 100–103

republiky a ilegální držení zbraní na dva a půl roku do vězení. Z Pankrácké věznice byl po čase transportován na Jáchymovské doly.⁷¹

V roce 1952 se skupina snažila proniknout do Jáchymova, ale k osvobození Ctirada Mašína potřebovali peníze na úplatky a uniformy.⁷² V této době se ke skupině přidal Václav Švéda, známý rodiny Mašínů a obdivovatel Josefa Mašína staršího.⁷³ Odbojová skupina potřebovala sehnat peníze, aby mohla Ctirada Mašína osvobodit. Za cíl si vybrali pokladníka ze strojírenského podniku Kovolis v Hedvíkově, který co dva týdny vozil peníze na výplatu z banky v Čáslavi.⁷⁴ S návrhem na přepadení pokladníka z podniku Kovolis, přišel Zbyněk Janata, který v podniku pracoval.⁷⁵

K zastavení vozidla s penězi potřebovali policejní uniformu. Václav Švéda donesl od svého bratra uniformu lidových milic.

Přepadení skupina naplánovala na sobotu 2. srpna 1952. Ráno vyjela tři členná posádka (řidič František Kočí, pokladník Josef Rošický a bezpečnostní referent Karel Skokan) z podniku Kovolis v Hedvíkově, do banky v Čáslavi.⁷⁶ Na žádost Skokana zastavil vůz s penězi u národního výboru v Čáslavi, během zastávky do vozu nastoupila vedoucí kantýny Kovolisu Ludmila Minaříková. Kolem desáté hodiny se čtyřčlenná posádka vracela s penězi do závodu Kovolis.⁷⁷ Mezitím, Josef Mašín s Václav Švéda čekali na křižovatce z Markovic do Žlebu v uniformě lidových milic. Na křižovatce zastavil Václav Švéda vozidlo a požádal pasažéry o jejich legitimizaci. Josef Mašín přišel poté k vozidlu s namířenou zbraní a požádal, aby posádka odevzdala zbraně, Skokan poslechl a zbraň odevzdal. Poté požádal Josef Mašín, aby si řidič s bezpečnostním referentem vystoupili. Josef Mašín, nastoupil do vozu a popojel k okraji lesa. Švéda s řidičem a bezpečnostním referentem šli za vozem. V autě Josefu Mašínovi začal bránit v jízdě Josef Rošický. Celá posádka musela vystoupit z auta, ale Josef Rošický stále kladl odpor a chtěl Josefa Mašína zastřelit svou zbraní, kterou utajil. Mašín pokladníka zpacifikoval a když se Rošický vydal na útěk, Mašín vystřelil. Zbytek posádky

⁷¹ NĚMEČEK, Jan: Mašínové. Zpráva o dvou generacích, 1998, s. 182

⁷² RAMBOUSEK, Ota: Jenom ne strach. Vyprávění Ctirada Mašína, 1990, s. 59–60

⁷³ MASIN, Barbara: Odkaz. Pravdivý příběh bratří Mašínů, 2005, s. 120

⁷⁴ MASIN, Barbara: Odkaz. Pravdivý příběh bratří Mašínů, 2005, s. 123

⁷⁵ RAMBOUSEK, Ota: Jenom ne strach. Vyprávění Ctirada Mašína, 1990, s. 60

⁷⁶ NĚMEČEK, Jan: Mašínové. Zpráva o dvou generacích, 1998, s. 184–185

⁷⁷ MASIN, Barbara: Odkaz. Pravdivý příběh bratří Mašínů, 2005, s. 125

nechali v lese.⁷⁸ Mašín se Švédou vzali kufrík s penězi a odjeli vlakem do Olomouce. Odcizili skoro 850 000 korun ve stokorunových bankovkách. Peníze ukryl Václav Švéda ve svém domě.⁷⁹

V roce 1953 byl Ctirad Mašín propuštěn na svobodu, kvůli amnestii, kterou vyhlásil nový prezident Antonín Zápotocký.⁸⁰ Když byla odbojová skupina kompletní, rozhodli se bratři Mašínovi uskutečnit bombový útok na příslušníky StB. Prvním cílem bylo zneškodnit výbušninou tajný vlak s uranovou rudou a příslušníky StB, který jezdil do města Čierná. Druhým cílem byl autobus, který vozil příslušníky StB nedaleko Milovic na střelnici.⁸¹ Aby akce uskutečnili, museli se vkrást do dolu Magda na hoře Kaňk v Kutné Hoře. Do dolu se vkradli 14. srpna 1953, akce se účastnil Ctirad Mašín, Václav Švéda, Zbyněk Janata, a Vladimír Hradec.⁸² Z dolu se jim podařilo ukrást 100 kg donaritu. Útok na příslušníky StB musela skupina odvolat.⁸³

Poslední akci, kterou odbojová skupina uskutečnila v Československu bylo podpálení stohů slámy na Moravě. Cílem bylo poškodit socialistické hospodářství. Stohy podpálil Ctirad Mašín a Václav Švéda.⁸⁴ Ve Švédově okolí, kde bydlel, napočítal 21 stohů, které patřily JZD. Ctirad Mašín odjel 7. září 1953 na Moravu za Václavem Švédou. Podle plánu měli objet vesnice na kolech a podpálit jednotlivé stohy speciálně vyrobeným zapalovadlem.⁸⁵ Do stohů zavedli vyrobené drátky s třaskavinou, které díky vodiči začaly hořet celé. Zapalovadla vyráběl Ctirad Mašín spolu s Vladimírem Hradcem.⁸⁶ Ctirad Mašín a Václav Švéda měli v plánu podpálit 21 stohů, ale během večera nastaly komplikace. Bicyklu, který řídil Ctirad Mašín neustále padal řetěz. Když projížděli vesnicí Mořice, rozhořely se první podpálené

⁷⁸ NĚMEČEK, Jan: Mašínové. Zpráva o dvou generacích, 1998, s. 185

⁷⁹ RAMBOUSEK, Ota: Jenom ne strach. Vyprávění Ctirada Mašína, 1990, s. 62

⁸⁰ NĚMEČEK, Jan: Mašínové. Zpráva o dvou generacích, 1998, s. 182–183

⁸¹ MASIN, Barbara: Odkaz. Pravdivý příběh bratří Mašínů, 2005, s. 130–131

⁸² NĚMEČEK, Jan: Mašínové. Zpráva o dvou generacích, 1998, s. 186

⁸³ MASIN, Barbara: Odkaz. Pravdivý příběh bratří Mašínů, 2005, s. 132

⁸⁴ RAMBOUSEK, Ota: Jenom ne strach. Vyprávění Ctirada Mašína, 1990, s. 64–65

⁸⁵ MASIN, Barbara: Odkaz. Pravdivý příběh bratří Mašínů, 2005, s. 133

⁸⁶ CHALUPOVÁ, Markéta: Nebojovali švestkovými knedlíky. Odbojová skupina bratří Mašínů v zrcadle dobového tisku, 2011, s. 54

stohy v kraji.⁸⁷ Celkem se dvojici podařilo podpálit 17 stohů slámy patřící JZD.⁸⁸ Při útěku z okolí hořících stohů, byla dvojice pronásledována Janem Leciánem (velitel dobrovolných hasičů a pomocník SNB) a Stanislavem Blažkem, který byl příslušníkem zdejších milic. Zatímco Václav Švéda ujel před pronásledovateli, Ctirad Mašín neztrácel čas a během akce velitele hasičů Leciána postřelil do oka a hrudníku, druhý utekl do pole. Ctirad Mašín taktéž utekl a druhý den se vrátil domů z Hané.⁸⁹

2.2. Odchod do západního Berlína

V roce 1953 se odbojová skupina rozhodla opustit Československo. Ctirad Mašín byl po propuštění z jáchymovského tábora zesláblý, a navíc byl sledován StB. Josef Mašín obdržel příkaz k PTP (pomocné technické prapory) musel nastoupit do vojenské služby, Václavu Švédovi byl zkolktivizován statek v Lošanech a spolu s rodinou se musel přestěhovat k jeho rodičům do Pivína na Moravě. Milan Paumer musel nastoupit na vojenskou školu v Martině.⁹⁰ Rozhodli se uniknout přes východní Německo do Západního Berlína, protože cesta byla bezpečnější. O svém plánu informovali Milana Paumera, Václava Švédu a Zbyňka Janatu, kteří utekli s bratry Mašínovými.⁹¹ Zbyňka Janatu podle zdrojů, vzali s sebou kvůli jeho zálibě v pití alkoholu, bratři Mašínovi usoudili, že musí jít s nimi.⁹² Strýc Ctibor Novák zůstal doma jako budoucí informátor.⁹³ Skupina disponovala na cestu čtyřmi pistolemi, dvěma kompasy, starou československou mapou s českým pohraničím, a chloroformem.⁹⁴

⁸⁷ RAMBOUSEK, Ota: Jenom ne strach. Vyprávění Ctirada Mašína, 1990, s. 65

⁸⁸ CHALUPOVÁ, Markéta: Nebojovali švestkovými knedlíky. Odbojová skupina bratří Mašínů v zrcadle dobového tisku, 2011, s. 54

⁸⁹ CHALUPOVÁ, Markéta: Nebojovali švestkovými knedlíky. Odbojová skupina bratří Mašínů v zrcadle dobového tisku, 2011, s. 54–55

⁹⁰ NĚMEČEK, Jan: Mašínové. Zpráva o dvou generacích, 1998, s. 213

⁹¹ CHALUPOVÁ, Markéta: Nebojovali švestkovými knedlíky. Odbojová skupina bratří Mašínů v zrcadle dobového tisku, 2011, s. 61

⁹² RAMBOUSEK, Ota: Jenom ne strach. Vyprávění Ctirada Mašína, 1990, s. 68

⁹³ Tamtéž, s. 65

⁹⁴ NĚMEČEK, Jan: Mašínové. Zpráva o dvou generacích, 1998, s. 214–215

V pátek 2. října 1953 Milan Paumer zfalšoval propustku z kasáren v Martině a připojil se ke skupině v Praze. Kolem druhé hodiny odpoledne skupina společně odjela vlakem do Chomoutova. V Chomoutově byli kolem jedenácté hodiny večer, tam přečkali noc v křoví a druhý den odjeli autobusem do pohraničí. V autobuse se rozdělili do dvou skupin, aby nezbuzovali pozornost. Společně se sešli na vrcholku Hory Sv. Kateřiny.⁹⁵ Po přímé cestě došli k ostnatému drátu, který lemoval hranice. Po podlezení drátu se skupina ocitla ve východním Německu.⁹⁶ Skupina pokračovala v cestě v noci, aby je nikdo nespatriil a nepozorovaně postupovala NDR až do 6. října 1953.⁹⁷

Skupina potřebovala sehnat auto, kterým si chtěli usnadnit cestu. Josef Mašín na cestě zastavil zelený automobil značky Volkswagen. Václav Švéda německy poručil řidiči, aby si vystoupil.⁹⁸ Řidič vozidla byl doktor Adalbert Alfred Hohlfeld, který odmítl uposlechnout, ale nabídl Švédovi a Ctiradu Mašínovi, že je zaveze do Drážďan. Ctirad Mašín, nechtěl s řidičem diskutovat a násilně donutil doktora vystoupit. Řidiče zavedli do lesa a uspali chloroformem. Josef Mašín, který zůstal na silnici měl s vozidlem odjet, zjistil, že řidič si ponechal klíče od vozidla. Druhý problém nastal, když Zbyněk Janata, který hlídal v protijedoucím směru vyděsil zbraní jedoucího cyklistu. Zmatený Janata vystřelil do vzduchu, ale v ten moment byla akce zmařená a skupina musela utéct do lesa.⁹⁹

Skupina postupovala dál v útěku do západního Berlína, Václav Švéda získal 50 marek za tabatěrku a hodinky, které prodal místním, aby se odbojáři mohli dopravit vlakem blíž k Berlínu.¹⁰⁰ Bylo 8. října, na nádraží v Riesy koupil Václav Švéda pět lístků do stanice Elsterwerda. Z vlaku do Elsterwerda nepřestoupili na navazující spoj, a tak je vlak odvezl zpátky do města Riesa.¹⁰¹ Museli postupovat pěšky až do Elsterwerda, Švéda opět získal za prodej svetrů 23 marek. Sedmý den cesty došli na nádraží v Elsterwardu a vlakem ve dvě

⁹⁵ RAMBOUSEK, Ota: Jenom ne strach. Vyprávění Ctirada Mašína, 1990, s. 69–72

⁹⁶ RAMBOUSEK, Ota: Jenom ne strach. Vyprávění Ctirada Mašína, 1990, s. 73–76

⁹⁷ RAMBOUSEK, Ota: Jenom ne strach. Vyprávění Ctirada Mašína, 1990, s. 81–82

⁹⁸ Tamtéž, s. 81–82

⁹⁹ CHALUPOVÁ, Markéta: Nebojovali švestkovými knedlíky. Odbojová skupina bratří Mašínů v zrcadle dobového tisku, 2011, s. 63–64

¹⁰⁰ RAMBOUSEK, Ota: Jenom ne strach. Vyprávění Ctirada Mašína, 1990, s. 90–93

¹⁰¹ CHALUPOVÁ, Markéta: Nebojovali švestkovými knedlíky. Odbojová skupina bratří Mašínů v zrcadle dobového tisku, 2011, s. 64

hodiny ráno odjeli do Uckra. V Uckru na ně čekala lidová policie, které informovala o podezřelé skupině pokladní z Reisy.¹⁰² Ve vestibulu se zpustila přestřelka, Ctirad Mašín podle údajů zabil komisaře Gruminiho. Během přestřelky byl zastřelen jeden policista a dva byli postřeleni. Kvůli špatné organizaci policejních jednotek, se skupině podařilo uniknout z nádraží.¹⁰³ Zmizel Zbyněk Janata, který utekl opačným směrem než zbytek skupiny, později byl zatčen místní policií. Zbyňka Janatu zatkli 10. října 1953 ve vesnici Pelkowitz. Janata při výslechu dal přesný popis zbytku skupiny.¹⁰⁴ V ten den vyhlásila policie NDR pohotovostní službu pro oblast Cottbus a oblast Postdam. Na uprchlíky bylo nasazeno skoro 2500 policistů.¹⁰⁵

Zbytek skupiny pokračoval v cestě do západního Berlína. Kvůli zvyšujícímu riziku, střetu s hlídkami lidové policie, se skupina rozhodla ukrýt na několik dní ve stodole. Stodola patřila rodině Luhmanové ve vesnici Reichswalde. Pomocnice Věra Kwiatkowská, skupinu odhalila 16. října. Starší muž šel čtveřici nahlásit, ale Kwiatkowská jim nakonec ukázala cestu, kam mají uprchnout.¹⁰⁶

Odbojová skupina utekla až k myslivně ve Waldowě, kde celé okolí bylo obsazeno východoněmeckou policií.¹⁰⁷ Proběhla střelba a při té byl zraněn Václav Švéda. Češi se rozhodli proběhnout obklíčenou louku a utéct do nedalekého lesního porostu. Mezitím, byl Václav Švéda na pokraji sil, proto ho skupina musela opustit zraněného v oblasti Waldow.¹⁰⁸ Bylo 17. října 1953, když Václava Švédu zatkla policie na hřbitově a tentýž den byl podroben výslechu.¹⁰⁹

¹⁰² RAMBOUSEK, Ota: Jenom ne strach. Vyprávění Ctirada Mašína, 1990, s. 97–100

¹⁰³ CHALUPOVÁ, Markéta: Nebojovali švestkovými knedlíky. Odbojová skupina bratří Mašínů v zrcadle dobového tisku, 2011, s. 65–67

¹⁰⁴ CHALUPOVÁ, Markéta: Nebojovali švestkovými knedlíky. Odbojová skupina bratří Mašínů v zrcadle dobového tisku, 2011, s. 66

¹⁰⁵ CHALUPOVÁ, Markéta: Nebojovali švestkovými knedlíky. Odbojová skupina bratří Mašínů v zrcadle dobového tisku, 2011, s. 67

¹⁰⁶ CHALUPOVÁ, Markéta: Nebojovali švestkovými knedlíky. Odbojová skupina bratří Mašínů v zrcadle dobového tisku, 2011, s. 68

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 68

¹⁰⁸ RAMBOUSEK, Ota: Jenom ne strach. Vyprávění Ctirada Mašína, 1990, s. 115–126

¹⁰⁹ CHALUPOVÁ, Markéta: Nebojovali švestkovými knedlíky. Odbojová skupina bratří Mašínů v zrcadle dobového tisku, 2011, s. 71

Bratři Mašínovi a Milan Paumer se schovali ve vykopané jámě a hromadě větví, před policií, která je usilovně hledala.¹¹⁰ V úkrytu zůstali do 20. října brzkých ranních hodin, poté se přesunuli do stodoly, která patřila rodině Grunterové v té samé oblasti.

Bylo 29. října a uprchlíky objevili domácí. Muži, získali informace o vlacích, které jezdí přímo do Berlína. Nákladní vlaky měly zastavovat ve stanici Schonwald, který byl na trati Chotěbuz-Berlin. Vlaky, které jely do Západního Berlína převážely brambory.¹¹¹

Rodinu tři uprchlíci opustili 29. října, Češi došli k trati a naskočili na nákladní vlak, který je zavezl k vojenskému objektu. Uprchlíkům se podařilo nepozorovaně zmizet z nádraží a 30. října kolem jedenácté večer došla skupina k dálničnímu okruhu u Rangsdorfu. Také zde došlo k setkání s východoněmeckou policií.¹¹² Jednalo se o Hainze Kittnera, kterého chtěli Češi uspat chloroformem, ale na pomoc mu přiběhli další dva policisté, během střetu byl postřelen Milan Paumer. Trojice utekla přes les k stanici Dahlewitz a naskočili na vlak.¹¹³ Ctirad Mašín se ukryl pod poslední vagon, Milan Paumer a Josef Mašín se drželi nárazníků vagonu. Vlak zastavil ve stanici a začala kontrola sovětskými vojsky. Zde se cesty bratří Mašínů rozdělili. Ctirad Mašín zůstal skrytý pod vlakem, Josef Mašín a postřelený Milan Paumer se rozhodli vlak opustit.¹¹⁴ Ve Stanici Mahlow, kde vlak stál, začali po uprchlické dvojici střílet místní pohraniční hlídky. Milanu Paumerovi a Josefu Mašínovi se podařilo utéct z nádraží, přestože Paumer byl podruhé postřelen, tentokrát do ruky. Dvojice došla k Berlínskému předměstí Berlína Lichtenrade, kde byla za ploten západní zóna Berlínu. Podlešli ostatný drát a spěchali na místní policejní stanici. Kolem jedné hodiny ráno pro ně přijela americká CIC a Milan Paumer byl převezen do vojenské nemocnice.¹¹⁵

Ctirad Mašín se vlakem dostal do západní zóny. Vlak kvůli střelbě na nádraží důkladně nekontrolovali. V západním Berlíně se přihlásil na policejní stanici. Bratři se setkali

¹¹⁰ RAMBOUSEK, Ota: Jenom ne strach. Vyprávění Ctirada Mašína, 1990, s. 130–131

¹¹¹ CHALUPOVÁ, Markéta: Nebojovali švestkovými knedlíky. Odbojová skupina bratří Mašínů v zrcadle dobového tisku, 2011, s. 72

¹¹² NĚMEČEK, Jan: Mašínové. Zpráva o dvou generacích, 1998, s. 234

¹¹³ NĚMEČEK, Jan: Mašínové. Zpráva o dvou generacích, 1998, s. 234–235

¹¹⁴ RAMBOUSEK, Ota: Jenom ne strach. Vyprávění Ctirada Mašína, 1990, s. 155–157

¹¹⁵ NĚMEČEK, Jan: Mašínové. Zpráva o dvou generacích, 1998, s. 235–236

v uprchlickém táboře. Už 1. listopadu byli bratři Mašínovi převezeni do Frankfurtu nad Mohanem.¹¹⁶ Poté strávili šest týdnů v Erlangenu, kde byli podrobena výslechu. Po třech týdnech se bratři Mašínovi setkali s Milanem Paumerem. Nastoupili k americké armádě, v dubnu 1954 odletěli do USA a prošli základním vojenským výcvikem.¹¹⁷ Následně šli sloužit k do Fort Braggu, kde byli zařazeni do elitního převáděcího oddílu. Poslední dva roky se všichni tři sloužili v zámořské posádce.¹¹⁸

2.3. Soudní proces Ctibor Novák a spol.

Zbyněk Janata a Václav Švéda byli podrobena výslechům, v NDR. Vyšetřovatelé na ně praktikovali osvědčené metody psychického nátlaku a manipulace. V listopadu 1953 začali oba zadržení uvádět konkrétní informace o odbojové skupině.¹¹⁹

Státní bezpečnost v Československu z 25. na 26. listopadu provedla plánované zatýkání zbývajících členů odbojové skupiny a jejich příbuzných. Po důkladných výsleších bylo obviněno 21 osob. Vyšetřovatelé požadovali vydání Ctirada Mašína, Josefa Mašína a Milana Paumera z USA, ale jejich žádosti nebylo vyhověno. Československé orgány žádaly východoněmecké orgány o vydání Zbyňka Janaty a Václava Švédy. Ze začátku NDR nechtěla zadržené vydat, ale 18. března 1954 vyhověly východoněmecké úřady a 12. května 1954 byli předání Československým orgánům.¹²⁰

Soudní proces s názvem Ctibor Novák a spol. byl zahájen 25. ledna 1955. Celé soudní řízení bylo vykonstruováno a předem pečlivě připraveno. Obžalovaní se museli naučit scénář výpovědí nazpaměť. V soudní síni seděli vybraní zástupce veřejnosti, kteří podporovali

¹¹⁶ RAMBOUSEK, Ota: Jenom ne strach. Vyprávění Ctirada Mašína, 1990, s.158–168

¹¹⁷ CHALUPOVÁ, Markéta: Nebojovali švestkovými knedlíky. Odbojová skupina bratří Mašíků v zrcadle dobového tisku, 2011, s. 77–78

¹¹⁸ CHALUPOVÁ, Markéta: Nebojovali švestkovými knedlíky. Odbojová skupina bratří Mašíků v zrcadle dobového tisku, 2011, s. 78–79

¹¹⁹ MASIN, Barbara: Odkaz. Pravdivý příběh bratří Mašíků, 2005, s. 340

¹²⁰ MASIN, Barbara: Odkaz. Pravdivý příběh bratří Mašíků, 2005, s. 340–342

odsouzení obviněných.¹²¹ O soudním procesu musel v rámci propagandy informovat tisk.¹²² Soud vynesl rozsudky 29. ledna 1955.¹²³ K trestu smrti byl odsouzen Ctibor Novák, který měl být původně odsouzen na doživotí. Při vynášení rozsudku soudce rozhodl jinak.¹²⁴ Dále k trestu smrti byl odsouzen, Zbyněk Janata a Václav Švéda. Všichni tři byli popraveni 2. května 1955.¹²⁵ Vladimír Hradec byl odsouzen na 22 let odnětí svobody a Zbyněk Roušar byl odsouzen k doživotnímu trestu odnětí svobody.¹²⁶ Zbytek obviněných, dostalo trest odnětí svobody v rozmezí 15 až 20 lety, protože nebyli tak důležití.¹²⁷

3. Mediální systém ČSR po roce 1948

Komunistická strana, která se ujala moci v roce 1948, potřebovala upevnit svou moc ve státě, proto musela ovládnout mediální systém a jeho strukturu. Komunisté nechtěli média pouze vlastnit, chtěli nastolit nový model veřejné komunikace. Ten měl své základy v sovětském modelu komunikace. Hlavním rysem, byla absolutní kontrola nad informacemi.¹²⁸

Pro KSČ bylo podstatné ovládnout veřejné prostředky komunikace. „*Tisku, rozhlasu (později také televizi) i filmu byla pro prosazování nového společenského modelu přisouzena propagandistická role výchovné, přesvědčovací a osvětové instituce.*“¹²⁹ Rozhlas, tisk a televize byly řízeny a kontrolovány státními orgány.

¹²¹ MASIN, Barbara: Odkaz. Pravdivý příběh bratří Mašínů, 2005, s. 343

¹²² CHALUPOVÁ, Markéta: Nebojovali švestkovými knedlíky. Odbojová skupina bratří Mašínů v zrcadle dobového tisku, 2011, s. 84

¹²³ NĚMEČEK, Jan: Mašínové. Zpráva o dvou generacích, 1998, s. 251

¹²⁴ CHALUPOVÁ, Markéta: Nebojovali švestkovými knedlíky. Odbojová skupina bratří Mašínů v zrcadle dobového tisku, 2011, s. 88–89

¹²⁵ MASIN, Barbara: Odkaz. Pravdivý příběh bratří Mašínů, 2005, s. 344–346

¹²⁶ NĚMEČEK, Jan: Mašínové. Zpráva o dvou generacích, 1998, s. 252

¹²⁷ CHALUPOVÁ, Markéta: Nebojovali švestkovými knedlíky. Odbojová skupina bratří Mašínů v zrcadle dobového tisku, 2011, s. 86

¹²⁸ KONČELÍK, Jakub, VEČEŘA, Pavel a ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. 2010, s. 137

¹²⁹ BEDNARČÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbora KÖPPLOVÁ, *Dějiny českých médií od počátku do současnosti*. 2019, s. 251

Média byla zodpovědná za svou činnost KSČ a jejím příslušným orgánům. Komunisté vnímali média jako nástroj k upevnění moci.¹³⁰ Důležitou roli při propagování politiky KSČ, mělo Ministerstvo informací, které řídil Václav Kopecký. Byl postátněn Československý rozhlas, který spadal po Ministerstvo informací. V březnu 1948 mělo ministerstvo informací na starost kontrolu všech periodik ve státě.¹³¹ Do prosince 1948 zaniklo několik stovek nekomunistických titulů. Byl vytvořen seznam nežádoucích periodik českých i zahraničních, které se nesměly v ČSR prodávat.¹³² V dubnu téhož roku schválila vláda zákon o zestátnění tiskárenských podniků.¹³³

Druhým kontrolním úřadem bylo kulturně propagační oddělení ÚV KSČ. Oddělení byly rozmístěna na menších územních celcích.¹³⁴ Redakce za jejich práci hodnotil tiskový výbor ÚV KSČ. Šéfredaktoři tiskových a rozhlasových redakcí byli odpovědní za mediální obsah, především za ten politický.¹³⁵

Od roku 1953 řídil dohled nad mediálním obsahem státní správa. Vznikl speciální cenzurní úřad Hlavní správa tiskového dohledu (HSTD). Ze začátku spadal pod ÚV KSČ později pod ministerstvo vnitra.¹³⁶ „Statut HSTD formuloval při kontrole médií, výstav, divadel, plakátů ale i pohlednic, nálepek, úmrtních oznámení atd. dva úkoly: ochranu státního tajemství a ochranu obecného zájmu.“¹³⁷ Aby mediální obsahy mohly být zveřejněné,

¹³⁰ KONČELÍK Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. Dějiny českých médií 20.století. 2010, s. 137-138

¹³¹ ¹³¹ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbora KÖPPLOVÁ, Dějiny českých médií od počátku do současnosti. 2019, s. 254

¹³² BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbora KÖPPLOVÁ, Dějiny českých médií od počátku do současnosti. 2019, s. 256

¹³³ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbora KÖPPLOVÁ, Dějiny českých médií od počátku do současnosti. 2019, s. 255

¹³⁴ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbora KÖPPLOVÁ, Dějiny českých médií od počátku do současnosti. 2019, s. 256

¹³⁵ KAPLAN, Karel: Československo v letech 1948-1953, 2. část Zakladatelského období komunistického režimu. 1991, s. 36

¹³⁶ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbora KÖPPLOVÁ, Dějiny českých médií od počátku do současnosti. 2019, s. 257

¹³⁷ KONČELÍK Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. Dějiny českých médií 20. století. 2010, s. 139

musely být stvrzené razítkem cenzora. Publikování bez podpisu cenzora bylo trestným činem.¹³⁸

Česká tisková kancelář, byla centralizovanou agenturou, která byla pod vlivem sovětské agentury TASS. Zpravodajská agentura musela vydávat takový obsah, který podporoval komunistický režim. ČTK byla jediným zpravodajským orgánem v ČSR.¹³⁹ „*Pro novinářskou práci platilo, že pro domácí události byl závazný výklad Rudého práva a pro zahraniční události linie nastavená ČTK.*“¹⁴⁰ Také docházelo prostřednictvím akčních výborů k propouštění kompetentních novinářů, kteří nebyli ve straně KSČ. V ČTK bylo propuštěno 70 pracovníků.¹⁴¹

Distribuci novin zajišťovala Poštovní novinová služba. V rámci plánovaného hospodářství se média stala ekonomicky závislé na státu. Docházelo k regulacím médií, skrz přiděl papíru. Formát jednotlivých deníků byl jednotný, používal se středoevropský formát. Jediné *Rudé právo* a *Zemědělské noviny* byly tištěny ve světovém formátu. V roce 1955 cena novin byla také jednotná, Od pondělí do soboty stály noviny 30 haléřů a v neděli 50 haléřů.¹⁴²

Tisk vydávali politické strany, společenské a státní instituce. Každá politická strana vydávala své tituly. KSČ měla tři tituly: ústředním tiskovým orgánem strany bylo *Rudé právo*, v Brně od roku 1956 vycházela *Rovnost* a v Ostravě vycházela *Nová Svoboda*. Dále ve třinácti krajích vydávala KSČ krajské listy, které byly vydávány jako týdeníky nebo obdeníky. Československá strana sociální vydávala *Svobodné slovo* a Československá strana lidová vydávala titul *Lidová demokracie*.¹⁴³ Tituly, které vydávaly nekomunistické strany, byly regulovány a kontrolovány orgány KSČ. Komunisté regulovali počet stran

¹³⁸ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbora KÖPPLOVÁ, Dějiny českých médií od počátku do současnosti. 2019, s. 258

¹³⁹ KONČELÍK Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. Dějiny českých médií 20. století. 2010, s. 143–144

¹⁴⁰ KONČELÍK Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. Dějiny českých médií 20. století. 2010, s. 145

¹⁴¹ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbora KÖPPLOVÁ, Dějiny českých médií od počátku do současnosti. 2019, s. 254

¹⁴² BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbora KÖPPLOVÁ, Dějiny českých médií od počátku do současnosti. 2019, s. 258–259

¹⁴³ KONČELÍK Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. Dějiny českých médií 20. století. 2010, s. 145–146

u nekomunistických titulů a omezovaly jejich funkci přidělem papíru.¹⁴⁴

Závodní časopisy a vesnické noviny se po roce 1948 rozšířily po Československu. Periodika byly vnímána jako nástroj ke zvýšení zájmu o politiku. Noviny tohoto typu měly zastávat funkci vzdělávací. Vesnické noviny byly novým typem periodik na území Československa. Vesnické noviny vycházely jednou týdně ve všech okresech. V roce 1953 vycházelo na území Československa 180 vesnických novin.¹⁴⁵

Společnost v Československu hledala nové zdroje informací, které nebyly závislé na komunistickém aparátu. Ve společnosti se rozšířila tzv. šeptaná propaganda. Byla součástí každé politické události. Informace se předávaly ústně a často došlo k šíření nepřesných informací. Druhým způsobem, jak se šířily informace byly letáky. Letáky obsahovaly přeložené zahraniční novinové články nebo výzvy proti podpoře komunistického režimu. Státní bezpečnost, tvůrce letáků pronásledovala. Dalším zdrojem informací bylo zahraniční vysílání rozhlasových stanic – stanice BBC, Hlas Ameriky a od roku 1950 nejposlouchanější stanice Svobodná Evropa.¹⁴⁶

¹⁴⁴ CHALUPOVÁ, Markéta: Nebojovali švestkovými knedlíky. Odbojová skupina bratří Mašínů v zrcadle dobového tisku, 2011, s. 103–104.

¹⁴⁵ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbora KÖPPLOVÁ, Dějiny českých médií od počátku do současnosti. 2019, s. 267–268.

¹⁴⁶ KAPLAN, Karel: Československo v letech 1948-1953, 2. část Zakladatelského období komunistického režimu. 1991, s. 37

4. Metodologie

Metodologií předložené odborné práce je historicko-srovnávací analýza, jedná se o jednu z metod, které se používají k analýze dokumentů. Komparativní metoda je postup, kterým dokážeme zjistit chybějící historické poznatky. Klíčovým zdrojem pro historicko-srovnávací analýzu jsou historické prameny, které napomáhají k rekonstrukci historických procesů.¹⁴⁷ V mé bakalářské práci využijeme novinové texty.

*„Komparativní metodu je třeba v první řadě odlišit od prosté komparace, která má charakter techniky.“*¹⁴⁸ Pro správnou aplikaci historicko-srovnávací metody na danou odbornou práci, je podstatné, abychom si vyjasnili čtyři hlavní body:

Prvním z nich je si definovat objekt komparace.¹⁴⁹ Analyzujeme mediální obraz odbojové skupiny bratří Mašínů v regionálním tisku a celostátním deníku Rudé právo. Rozhodli jsme se zkoumat mediální obraz odbojové skupiny bratří Mašínů v konkrétních časových úsecích, kdy prováděli odbojovou činnost v konkrétních regionech na území Československa napříč lety 1951–1953. Následně zkoumáme soudní proces s Ctiborem Novákem a spol. v roce 1955. Pro výzkum jsme si vybrali prameny z konkrétních regionů, kde prováděli odbojovou činnost, jedná se o regionální noviny Svoboda, Pochodeň, Východočeská Zář, Zář, Stráž lidu a vesnické noviny Praha – Východ. Dále jsme do výzkumu zahrnuli deník Rudé právo.

V druhém bodě si určíme cíle, kterých chceme historicko-srovnávací metodou dosáhnout.¹⁵⁰ Cílem bude zjistit, jak se o odbojové skupině bratří Mašínů v regionálních periodikách a jak se psalo o odbojové skupině bratří Mašínů v celostátním Rudém právu. Dalším cílem výzkumu je porovnání mediálního obrazu odbojové skupiny bratří Mašínů s literaturou, která nám umožní porovnání se skutečností.

¹⁴⁷ SEDLÁKOVÁ, Renáta: Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky. 2014, s. 386

¹⁴⁸ HROCH, Miroslav, a kolektiv: Úvod do studia dějepisu. 1985, s. 234

¹⁴⁹ HROCH, Miroslav, a kolektiv: Úvod do studia dějepisu. 1985, s. 235

¹⁵⁰ HROCH, Miroslav, a kolektiv: Úvod do studia dějepisu. 1985, s. 235

V třetím bodě si stanovíme kritéria, podle kterých budeme objekty analyzovat.¹⁵¹ Při zkoumání vzorku jsme si vědomi odlišné periodizace, ale ta není pro náš výzkum podstatná, protože našim hlavním kritériem je konkrétní časový úsek, pro každou zkoumanou událost. Zkoumáme tedy časový úsek, který jsme si stanovili. Na vzorky aplikujeme konkrétní časový úsek, kdy zkoumáme noviny dva dny před událostí, v den události a dalších 17 dní po události. U týdeníků zkoumáme jedno vydání před událostí a dvě periodika po události.

V každém vzorku hledáme výskyt slov Mašín, Ctibor Novák, Milan Paumer, Václav Švéda, Zbyněk Janata, abychom mohli daný článek dobře rozpoznat. Pokud nalezneme výskyt slova Mašín, zkoumáme, zda je daný článek napsaný záporně proti odbojové skupině a hledáme zdroj článku (autor).

Dále jsme si vymezili šest událostí s konkrétním datem, které budeme analyzovat v regionálním a celostátním tisku. Jedná se o případy:

1. Případ: Chlumecko nad Cidlinou – 13.9. 1951
2. Případ: Čelákovice – 28. 9. 1951
3. Případ: Kovořis Hedvíkov – 2.8. 1952
4. Případ: Kaňk Kutná Hora – 14.8.1953
5. Případ: podpálení stohů na Olomoucku – 7.9.1953
6. Soudní proces „Ctibor Novák a spol.“ – 25.1. – 29.1.1955

Ve čtvrtém bodě si určíme chronologii výzkumu na časové ose.¹⁵² Pro náš výzkum jsme zvolili synchronní přístup, který nám umožňuje zkoumat konkrétní případy v krátkém časovém úseku v rámci jednotlivých let 1951–1955.

¹⁵¹ HROCH, Miroslav, a kolektiv: Úvod do studia dějepisu. 1985, s. 235

¹⁵² HROCH, Miroslav, a kolektiv: Úvod do studia dějepisu. 1985, s. 235

5. Reflexe odbojové skupiny bratří Mašínů v regionálním tisku

V následující kapitole si rozebereme vybraný regionální tisk v letech 1951–1955. V tomto období odbojová skupina bratří Mašínů prováděla odbojovou činnost v různých regionech. Cílem je provést analýzu u jednotlivých regionálních novin pro danou oblast, kde se odbojová činnost uskutečnila.

K výzkumu jsme zvolili čtyři regionální periodika, podle oblasti, kde skupina bratří Mašínů provedla akci. Do výzkumu jsme museli zahrnout vesnické noviny Praha – Východ, které nahrazují regionální noviny z roku 1951 pro oblast Čelákovice. Rozhodli jsme se daný případ analyzovat lokálními novinami, které mají k dané oblasti nejbliž a je vyšší pravděpodobnost, že se v novinách vyskytne článek o daném případě.

Komunistická strana Československa vydávala 13 krajských týdeníků nebo obdeníků. Do analýzy jsme vybrali titul Svoboda, Pochodeň, Stráž lidu a Zář (která v roce 1953 vycházela pod názvem Východočeská zář). Krajské noviny se zabývali událostmi v daném kraji.

Okresní národní výbory vydávaly od roku 1950 vesnické noviny, které propagovaly socialistické zemědělství v okresech. Vycházely jedenkrát týdně ve všech 180 okresech.¹⁵³ Vesnické noviny vycházely od zahájení žní až do konce podzimních prací. V roce 1959 byly vydávány jako okresní noviny.¹⁵⁴ Přepadení stanice SNB v Čelákovících se stalo v době žní, proto je pro náš výzkum vhodné použít vesnické noviny – Praha východ, které v dané oblasti a době vycházely.

¹⁵³ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbora KÖPPLOVÁ, Dějiny českých médií od počátku do současnosti. 2019, s. 267.

¹⁵⁴ KONČELÍK Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. Dějiny českých médií 20. století. 2010, s. 148.

5.1. Pochodeň: Chlumeč nad Cidlinou

První případ, který jsme analyzovali, se stal 13. září 1951, kdy odbojová skupina bratří Mašínů přepadla stanici SNB v Chlumci nad Cidlinou.¹⁵⁵

Obec Chlumeč nad Cidlinou v roce 1951 patřila do Hradeckého kraje. V Hradeckém kraji vydával krajský orgán KSČ titul Pochodeň. Vedoucím redaktorem novin byl Miroslav Drozd. Pochodeň stála 2,50 Kčs. a vycházela jednou týdně v úterý.¹⁵⁶ Týdeník Pochodeň měl deset stran. V novinách se pravidelně vyskytovaly fotografie, které byly použity k slavným dnům, ale také byly použity k zobrazení práce, kterou lid vykonával. Fotografie byly u projevů státníků, oslavy práce a významných osobností, např. Julius Fučík. Pravidelně se fotografie objevovaly na titulní straně novin.

Na stránkách Pochodně se vyskytovaly články o splnění dodávek obilí v kraji, protože v časovém úseku, který jsme zkoumali, probíhalo období žní. Noviny byly zaměřené na pracující lid Hradeckého kraje, které motivovaly obyvatelstvo k vyššímu výkonu práce. Do novin přispívali svými články také dopisovatelé. Novinový obsah byl plný článků oslavujících socialismus v Československu. Redaktoři publikovali pravidelně zprávy o zasedání KSČ. Celé strany jsou věnovány oslavám osobností, např. Julius Fučík.¹⁵⁷ V novinách se vyskytovala rubrika Život a práce strany a Východočeská kultura.

V týdeníku Pochodeň jsme analyzovali období od 7. září 1951 až do 30. září 1951. V periodiku jsme nezaznamenali žádnou kriminální činnost, která by odpovídala přepadení v Chlumci nad Cidlinou.

5.2. Vesnické noviny Praha-východ: Čelákovice

Odbojová skupina bratří Mašínů přepadla stanici SNB v Čelákovících 28. září 1951.¹⁵⁸ Čelákovice v roce 1951 patřily do Pražského kraje. Jak už jsme zmínili v úvodu 5. kapitoly k výzkumu jsme zvolili lokální periodikum Vesnické noviny Praha-východ.

¹⁵⁵ NĚMEČEK, Jan: Mašínové. Zpráva o dvou generacích, 1998, s. 177

¹⁵⁶ Pochodeň, roč. 38, 21. 9. 1951, č. 39

¹⁵⁷ Náš Julius Fučík. Pochodeň, roč. 38, 14. 9. 1951, č. 38, s. 3

¹⁵⁸ NĚMEČEK, Jan: Mašínové. Zpráva o dvou generacích, 1998, s. 178

Vesnické noviny, vydávalo JSČZ Praha-východ, odpovědným redaktorem byl Karel Bojanovský. Noviny byly vydávány jako čtrnáctideník, cena novin byla jedna československá koruna.¹⁵⁹ Vesnické noviny vycházely nepravidelně, číslo 7 bylo vydáno v pondělí 7. září 1951, ale ostatní vydání novin vycházela v pátek. Noviny se věnovaly zemědělské výrobě a sklizni v dané oblasti. Na titulních stranách se vyskytovaly fotografie dožínek, na ostatních stranách se fotografie nevyskytovaly. Vesnické noviny vycházely po čtyřech stranách.

Zkoumali jsme období od 7. září 1951 až do 15. října 1951. Ve vesnických novinách jsme nenalezli žádnou zmínku o případu v Čelákovících. Jak už bylo zmíněno, probíhalo období žní a ve vesnických novinách lpěli na sklizeň a oslavu dožínek.

5.3. Východočeská Zář: Kovolís Hedvíkov

K přepadení pokladního vozu podniku Kovolís, který členové odbojové skupiny přepadli u obce Žleby došlo 2. srpna 1952.¹⁶⁰ Obec Žleby a podnik Kovolís se nacházely v Pardubickém kraji, proto jsme k analýze tohoto případu využili krajského listu Východočeská zář.

Východočeská Zář vycházela v Pardubickém kraji do roku 1953, následně vycházela pod zkráceným názvem Zář, jednalo se pouze o změnu názvu, titul zůstal krajským listem Pardubického kraje KSČ. Vydavatelem byl Krajský výbor KSČ v Pardubicích. Cena novin byla 2,50 Kč a vedoucím redaktorem byl Jan Vencovský.¹⁶¹ Noviny vycházely každý čtvrtek po osmi stranách. Fotografie se v novinách vyskytovaly u článků k významným dním, osobnostem, oslavám práce a dožínek. Na titulní straně byl pravidelně otištěn obrázek.

¹⁵⁹ Vesnické noviny okresu Praha-východ: čtrnáctideník okresu Praha-východ: Praha: ONV (okresní národní výbor) Praha-východ, 11. 8. 1951, č. 4

¹⁶⁰ CHALUPOVÁ, Markéta: Nebojovali švestkovými knedlíky. Odbojová skupina bratří Mašínů v zrcadle dobového tisku, 2011, s. 49

¹⁶¹ Východočeská zář, roč. 8, 7. 8. 1952, č. 32, s. 10

Sledovali jsme periodika od 31. července 1952 až do 19. srpna 1952. Pět dní po přepadení pokladního vozu podniku Kovolisu, byl publikován článek o podniku Kovolisu v Hedvíkově. Titulek zní: „Zaměstnanci Kovolisu Hedvíkov dávají 3 a půl milionu korun“¹⁶² Obsah článku, je o zvýšení efektivity práce v podniku a jak zaměstnanci se zúčastnili soutěže Rudý prapor KV KSČ. O přepadení pokladního vozu podniku Kovolisu v Hedvíkově se ve Východočeské Záři nepsalo, zmíněný článek nepoukazoval na trestnou činnost.

Ve Východočeské Záři nalezneme pravidelné rubriky Život strany, Dopisy čtenářů, Zář pionýrů a „Okénko agitátora“. Noviny informovaly o událostech v Pardubickém kraji, byly zaměřené na výrobu, jelikož jsme zkoumali noviny v období sklizně obilí, bylo hlavním tématem rozvoj JZD a výkup obilí. Redaktoři Východočeské Záře vydávali dlouhé statě o zasedání KSČ na několik stran.

5.4. Svoboda: Kaňk u Kutné Hory

Odcizení 100 kg donaritu z dolu Kaňk u Kutné hory se stalo 14. srpna 1953.¹⁶³ Analyzovali jsme období od 8. srpna 1953 až do 31. srpna 1953.

Informace o případu jsme hledali v časopisu krajského a městského výboru KSČ Praha s názvem Svoboda. Jednalo se o první ročník periodika, cena jednoho výtisku byla 80 haléřů. Vedoucím redaktorem byl Miroslav Pavlík, titul Svoboda vycházel každou sobotu po deseti stranách.¹⁶⁴ Fotografie se vyskytovaly pravidelně v týdeníku.

V týdeníku Svoboda se nevyskytovaly žádné události, které by poukazovaly na činnost odbojové skupiny. V novinách se psalo o významných socialistických dnech a osobnostech. List se převážně orientoval na události v pražském kraji. Ve zkoumaném období se často objevovaly články o žních. Mezi pravidelné rubriky patřily Život strany, Dopisy našich čtenářů, Ohlas kritika a na poslední straně se pravidelně psalo o tělovýchově a sportu.

¹⁶² Zaměstnanci Kovolisu Hedvíkov dávají 3 a půl milionu korun. Východočeská zář, roč. 8, 7. 8. 1952, č. 32, s. 5

¹⁶³ CHALUPOVÁ, Markéta: Nebojovali švestkovými knedlíky. Odbojová skupina bratří Mašinů v zrcadle dobového tisku, 2011, s. 53

¹⁶⁴ Svoboda, roč. 1, 15. 8. 1953, č.8, s. 10

5.5. Stráž lidu: podpálení stohů na Olomoucku

Poslední odbojová činnost, se uskutečnila v Olomouckém kraji. Konkrétně v okolí vesnice Mořice. K podpálení stohů na Hané došlo 7. září 1953.¹⁶⁵ Analyzovali jsme krajský titul Stráž lidu, který byl listem Krajského výboru KSČ v Olomouci. Periodikum vycházelo každé úterý a pátek, cena jednoho výtisku byla 1.50 Kčs. Vedoucím redaktorem byl Rudolf Skyba.¹⁶⁶ Stráž lidu vycházela v úterý po čtyřech stranách a v pátek vycházela po šesti stranách.

V analyzovaném období od 4. září 1953 až do 24. září 1953 jsme nenalezli žádný článek o podpálených stozích na Olomoucku. Jelikož bylo období žní, například na titulní straně vyšel článek o krajských dožínkách na Hané s názvem: „*Krajské dožínky v Náměšti na Hané – radostná přehlídka vykonané práce*“.¹⁶⁷ V tomto období probíhala mezikrajová soutěž v zemědělství, konkrétně mezi krajem Gottwaldovským a Olomouckým.¹⁶⁸ Také ve Stáži lidu byla rubrika s názvem Život strany.¹⁶⁹ Na poslední listu novin byly otištěné články o tělovýchově a kultuře. Malý oznamovatel byla drobná inzerce, která se tiskla na předposlední stranu listu.¹⁷⁰

5.6. Soudní proces „Ctibor Novák a spol.“

Nejvyšší soud v Praze vynesl rozsudky u případu „Ctibor Novák a spol.“ 29. ledna 1955. Analyzovali jsme období od 23. ledna až do 15. února 1955. Soudní proces s „Ctiborem Novákem a spol.“ jsme analyzovali ve všech krajských novinách a vesnických novinách

¹⁶⁵ CHALUPOVÁ, Markéta: Nebojovali švestkovými knedlíky. Odbojová skupina bratří Mašínů v zrcadle dobového tisku, 2011, s. 54

¹⁶⁶ Stráž lidu, roč. 9, 11. 9. 1953, č. 75, s. 6.

¹⁶⁷ Krajské dožínky v Náměšti na Hané – radostná přehlídka vykonané práce, Stráž lidu, roč. 9, 8.9. 1953, č. 74, s. 1

¹⁶⁸ Mezikrajovou soutěží a výměnou zkušeností za rozvoj socialistického zemědělství, Stráž lidu, roč. 9, 4. 9. 1953, č. 73, s. 2.

¹⁶⁹ Život strany, Stráž lidu, roč. 9, 11. 9. 1953, č. 75, s. 3.

¹⁷⁰ Malý oznamovatel, Stráž lidu, roč. 9, 4. 9. 1953, č. 73, s. 5.

Praha—východ, ve kterých jsme analyzovali jednotlivé případy odbojové skupiny bratří Mašínů.

Jediné periodikum, které 8. února 1955 vydalo článek o odbojové skupině bratří Mašínů byla hradecká *Pochodeň*. *Pochodeň* v roce 1955 vycházela každé úterý a pátek, vedoucím redaktorem byl Vladimír Jirásek. Cena novin byla 40 haléřů.¹⁷¹

Článek byl otištěn na druhé straně, listu *Pochodeň*, s titulkem: „*Proces proti bandě záškodníků, diversantů a teroristů*“ a podtitulkem, který byl graficky výraznější než titulek: „*S každým zúčtujeme po zásluze*“.¹⁷² Článek je bez podpisu, proto předpokládáme, že článek napsal redaktor z redakce *Pochodeň*. Autor na začátku článku informuje veřejnost o soudním procesu, který se konal před senátem nejvyššího soudu v Praze.¹⁷³ Novinář v prvním odstavci představuje sedmnáct členů skupiny jako „nebezpečnou bandu vrahů“, která své činy konala pro „chlebovárcy na Západě“. Autor článku napsal, že tři členové skupiny utekli přes NDR na západ a nastoupili do americké armády. „*Vrahotvé se dostali k těm, kteří páchali zvěrstva v Koreji*.“¹⁷⁴

Na konci odstavce novinář vyjadřuje vděk bezpečnostním složkám a lidové policii z NDR, kteří dopadli zbytek skupiny.

Dále si autor článku pokládá otázku napsanou tučným písmem „**Kdo byli tyto lidé?**“, na kterou odpovídá v krátkém odstavci, že se jedná o „buržoazní“ vrstvu. Jednotlivé členy skupiny popisuje výrazy jako: „šmelinář“, „alkoholik“ nebo „jiné živly“. Podle autora jsou to lidé, kteří se „štítily poctivé práce“.

Ve třetím odstavci s nadpisem „**Jejich program**“ autor popisuje činnost skupiny v Československu. Jako „jádro skupiny“ jmenuje bratry Mašínovy a Milana Paumera, kteří přepadli stanici v Chlumci nad Cidlinou. „*Bandité příslušníka SNB, Oldřicha Kašika, který*

¹⁷¹ S každým zúčtujeme po zásluze, *Pochodeň*, roč. 41, 8. 2. 1955, č. 11, s.2

¹⁷² S každým zúčtujeme po zásluze, *Pochodeň*, roč. 41, 8. 2. 1955, č. 11, s.2

¹⁷³ S každým zúčtujeme po zásluze, *Pochodeň*, roč. 41, 8. 2. 1955, č. 11, s. 2

¹⁷⁴ S každým zúčtujeme po zásluze, *Pochodeň*, roč. 41, 8. 2. 1955, č. 11, s. 2

*měl službu, v chodbě omráčili železnou tyčí a když se chtěl bránit, zastřelili jej a utekli.*¹⁷⁵ U druhého případu je zdůrazněný postup, jak „bestiálním způsobem“ zabil Ctirad Mašín příslušníka SNB v Čelákovících.

Následuje popis celého přepadení pokladního vozu z podniku Kovolís na Čáslavsku, kde skupina přepadla a zabila „soudruha“ Rošického. *„Bandité tak získali skoro 900.000 Kčs, které si rozdělili jednak mezi sebe a za část koupili čtyři motocykly, kterých používali ke svým dalším zločinům.*¹⁷⁶

V článku se poukazuje na Ludmilu Švédovou, manželku Václava Švédy, která si pořídila za odcizené peníze „...použili 70 000 Kčs mimo jiné k nákupu dvou gaučů a elektrického ohříváče“¹⁷⁷. Text navazuje na Ctibora Nováka, který je v článku označen za „duchovního vůdce“, který byl později jmenován za „vůdce skupiny“.

V odstavci, který je graficky oddělený nadpisem **„Vraždy přijímacím vysvědčením do služeb imperialistů“**, autor odůvodňuje odchod pěti členů skupiny do NDR, tak, že *„Když v roce 1953, skupina cítila, že se jim bezpečnostní orgány dostávají na stopu, rozhodl vedoucí skupiny Ctibor Novák, aby ti nejaktivnější členové odešli do západního Německa, kde by, jak sami počítali, byli vyškoleni a znovu posláni do naší republiky páchat zločiny podle přímých příkazů imperialistů.*¹⁷⁸

Poslední odstavec celého textu je nadepsán titulkem **„Zradili národ pro své kapsy“**, redaktor odkrývá přiznání odsouzených, že poslouchali „západní rozhlas“, a také zmiňuje, jak se skupina „zřekla svého národa“. *„Tato banda se přesvědčila, že jejich zločinné záměry již nevyšly a ani jim podobným nikdy nevyjdou, neboť náš lid je vždy schopen bránit a ubránit naše lidově demokratické zřízení.*¹⁷⁹

¹⁷⁵ S každým zúčtujeme po zásluze, Pochodeň, roč. 41, 8. 2. 1955, č. 11, s. 2

¹⁷⁶ S každým zúčtujeme po zásluze, Pochodeň, roč. 41, 8. 2. 1955, č. 11, s. 2

¹⁷⁷ S každým zúčtujeme po zásluze, Pochodeň, roč. 41, 8. 2. 1955, č. 11, s. 2

¹⁷⁸ S každým zúčtujeme po zásluze, Pochodeň, roč. 41, 8. 2. 1955, č. 11, s. 2

¹⁷⁹ S každým zúčtujeme po zásluze, Pochodeň, roč. 41, 8. 2. 1955, č. 11, s. 2

V závěru článku se autor obrací na československý lid, který brání lidově demokratickou republiku a podobným skupinám bude jejich cíl taktéž zmařen.

Článek je vydán jako zpravodajský text, který kriticky popisuje jednotlivé členy skupiny. Text je napsaný ostrým jazykem, v článku se vyskytují nálepky, které hodnotí odbojovou skupinu a jejich rodinné příslušníky. V článku nenalezneme zmínku o rodovém původu bratří Mašínů.

O jednotlivých akcích se v regionálním tisku nepsalo, pouze ve výše popsaném případě reagoval krajský list Hradeckého kraje Pochodeň na soudní proces „ Ctibor Novák a spol.“

6. Reflexe odbojové skupiny bratří Mašínů v Rudém právu

Odbojová skupina bratří Mašínů, působila na začátku 50 let v Československu, proto jsme k výzkumu zvolili celostátní deník *Rudé právo*, který byl ústředním orgánem KSČ. Strany, která celou zemi ovládala. Analyzovali jsme jednotlivé události v daném časovém rámci, který jsme si předem stanovili na 20 dní.

Rudé právo v roce 1951 nevycházelo v pondělí, ale od roku 1952 deník vycházel každý den. Od roku 1953 byla cena *Rudého práva* na celém území jednotná, přes pracovní dny stály noviny 30 haléřů a v neděli 50 haléřů.

Rudé právo bylo poprvé vydáno v roce 1920, jako orgán levice sociálně demokratické strany o rok později se stalo ústředním orgánem KSČ. V roce 1948 došlo ke sloučení deníků *Rudé právo* a *Právo lidu*, tímto sloučením zanikl sociálnědemokratický tisk v ČSR.¹⁸⁰

Rudé právo bylo klíčovým periodikem s celostátní působností, byl zaměřený na domácí politiku KSČ, zahraniční politiku, podporoval budování socialismu a šířil komunistickou ideologii ve státě.

¹⁸⁰ KONČELÍK Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. Dějiny českých médií 20. století. 2010, s. 145.

Deník řídila redakční rada a odpovědným zástupcem byl Vladimír Koucký. Redaktoři *Rudého práva* měli možnost psát články barvitějším způsobem, co se týče psaní textů, v *Rudém právu* vedle zpravodajských zpráv byly i komentáře. V *Rudém právu* vycházely články z ČTK nebo z redakce *Rudého práva*, které byly označené zkratkou RP (redakce *Rudého práva*). Novináři používají kritický jazyk, expresivní slova, často používají nálepkování osob.

6.1. Chlumec nad Cidlinou

První událost, kterou analyzujeme je přepadení stanice SNB v Chlumci nad Cidlinou, které se stalo 13. září 1951. Zkoumali jsme období od 11. září 1951 až do 30. září 1951.

V celostátním deníku se nevyskytla zmínka o přepadení stanice v Chlumci nad Cidlinou. V periodiku se vyskytovala domácí témata například o budování socialistického hospodářství. Pravidelně vycházela v deníku rubrika Život strany, Pražský den, Ohlas dne. V každém periodiku byla zahraniční sekce, kde se autoři vyjadřovali proti západním státům, jedním z příkladů, jak psali novináři do *Rudého práva* je článek s názvem „Gangsteři“, který napsal Ivan Skála. Článek vyšel 18. září 1951, na straně tři.¹⁸¹

Článek je o „amerických imperialistech“, kteří provedli „nový provokativní čin“, autor článku píše, jak je „čestný lid rozhořčen“ nad činem, který spáchali američtí agenti. Autor píše o únosu československých občanů, kteří byli uneseni v rychlíkové soupravě na železniční trati za městem Aš. Odcizený vlak dojel až do pohraniční stanice Selb, tam byli českoslovenští občané podle informací z článku ohrožováni kulometem. Autor čin označuje jako „metodu chicagských gangsterů“, na takzvaném „gangsterském kousku“ se podíleli podle informací z článku „Trumanovi agenti, Trumanovi vojáci a Trumanovi státní úředníci“. Autor ve druhém sloupku označuje Sovětský svaz jako „světový mírový tábor“, který chtějí západní země zničit. V článku označuje americkou vládu jako „americké monopolisty“, „imperialistické vydřiduchy“, „dolarové válečné žháře“ nebo „hitlerčiky“, kteří se pokoušejí utajit „mírový tábor“ před jejich obyvatelstvem.

¹⁸¹ Gangsteři, *Rudé právo*, roč. 31, 18. 9.1951, č. 220, s. 3

Ve třetím odstavci se dočteme, že Američané se pokoušeli nalákat československé občany na cigarety a čokoládu, autor, píše, že jim bylo odpovězeno pohrdáním a nenávisť. Následně si autor klade otázku: „*Cožpak se skutečně domnívali, že si za krabičku Lucky Stricke mohou koupit třeba jen jediného čestného občana?*“¹⁸²

Na závěr v článku vzkazuje: „*Američtí monopolisté by se neměli mýlit v tom, že jejich zločiny nevyvolávají ve stamilionech lidí mírového tábora strach, ale opovržení.*“¹⁸³ Celý článek odsuzuje čin, který „teroristé“ spáchali.

Ve skutečnosti se jednalo o vlak č. 3717 který 11. září 1951 nezastavil v konečné stanici v Aši, vlak dojel až do Spolkové republiky Německo. Ve vlaku cestovalo 110 cestujících, z toho 77 se vrátilo do Československa, zbytek cestujících požádalo o azyl v západním Německu. Jednalo se v té době o největší útěk do západního Německa.¹⁸⁴

Deník *Rudé právo* se věnoval narušitelskému dění v Československu, což dokazuje článek, který jsme našli. Zmíněný text, který podrobněji rozebíráme dokazuje, že Rudé právo se věnovalo také protirežimním aktivitám, v rámci komunistické propagandy. O přepadení stanice SNB odbojovou skupinou bratří Mašínů v dané době nebyl tolik pro noviny atraktivní téma jako ukradený vlak.

6.2. Čelákovice

V Čelákovících došlo k přepadení 28. září 1951. Analyzovali jsme období od 26. září do 15. října 1951. O případu se v novinách nepsalo, místo výskytu článků o odbojové skupině bratří Mašínů jsme našli další článek o vlaku, který ujel do západního Německa.

Článek s názvem „*Plzeňští železničáři odsuzují gangsterský únos čs. občanů*“¹⁸⁵ vyšel 2. října 1951 na straně tři. Článek je označený zkratkou ČTK, text není tak kritický a ostře napsaný jako předchozí článek, který napsal redaktor z Rudého práva. V textu, se dozvídáme,

¹⁸² Gangsteři, Rudé právo, roč. 31, 18. 9.1951, č. 220, s. 3

¹⁸³ Gangsteři, Rudé právo, roč. 31, 18. 9.1951, č. 220, s. 3.

¹⁸⁴ MACHÁLKOVÁ, Zuzana. Před 70 lety ‚prorazil‘ železnou oponu Vlak svobody. Většina cestujících se ale na Západ dostala omylem [online]. [cit. 2022-06-21]. Dostupné z: https://www.irozhlaz.cz/veda-technologie/historie/vlak-svobody-1951-ceskoslovensko-nemecko_2109110817_ern

¹⁸⁵ Plzeňští železničáři odsuzují gangsterský únos čs. Občanů, Rudé právo, roč. 31, 2. 10. 1951, č. 232, s. 3

že Plzeňští železničáři odsuzují spáchaný čin, vše popisují v otevřeném dopise Klementu Gottwaldovi, kde se zříkávají železničářů, kteří vlak řídili a podíleli se na únosu. „*Vylučujeme navždy z řad železničářů zrádce, kteří se připojili k tomuto hanebnému činu a zavazujeme se, že zvýšením bdělosti a ostrážitosti, řádným plněním svých povinností znemožníme všem našim nepřátelům jejich rozvratnou činnost na železnicích.*“¹⁸⁶ Na konci článku slibují splnění úkolů dopravy v kraji a rozšíření leninských hnutí.¹⁸⁷

Článek byl vydán tři dny po přepadení stanice SNB v Čelákovících. Výše zmíněný text, opět poukazuje jak téma o „ukradeného vlaku“ bylo pro *Rudé právo* stále zajímavým tématem.

6.3. Přepadení pokladního vozu podniku Kovolís v Hedvíkově

Třetí případ, který jsme analyzovali v deníku *Rudé právo* bylo přepadení pokladního vozu podniku Kovolís v Hedvíkově. Přepadení se stalo 2. srpna 1952. Analyzovali jsme v novinách období od 31. července až do 19. srpna 1952.

V deníku *Rudé právo* se psalo o domácí politice KSČ, pravidelně se objevovala v jednotlivých číslech deníku rubrika *Život strany*, redaktoři psali o zahraniční politice, na poslední straně se rozebíral sport. V neděli vycházelo šest listů a téma o kultuře se objevovalo na čtvrté straně listu, v neděli bývalo v deníku více fotografií, protože list byl rozšířen o dvě strany.¹⁸⁸

V novinách se psalo o konfliktu v Koreji, v analyzovaném období probíhala příprava na Olympiádu československých sportovců. Bylo období žní, v novinách se více psalo o výkupu obilí a zemědělské výrobě.¹⁸⁹

¹⁸⁶ Plzeňští železničáři odsuzují gangsterský únos čs. Občanů, *Rudé právo*, roč. 31, 2. 10. 1951, č. 232, s. 3

¹⁸⁷ Plzeňští železničáři odsuzují gangsterský únos čs. Občanů, *Rudé právo*, roč. 31, 2. 10. 1951, č. 232, s. 3

¹⁸⁸ *Rudé právo*, roč. 32, 10. 8. 1952, č. 209.

¹⁸⁹ Urychlení podmítky, výmlatu a výkupu k nejlepším výsledkům letošních žní. Roč. 32, 5. 8. 1952, č. 204, s. 1

V deníku se nevyskytla zmínka o přepadeném pokladním vozu podniku Kovolís, který přepadla odbojová skupina bratří Mašínů. I přesto, že bylo odcizeno velké množství peněz, *Rudé právo* o krádeži nepsalo.

6.4. Kaňk Kutná Hora

Čtvrtý případ, který jsme analyzovali je odcizení 100 kg donaritu z dolu Kaňk u Kutné hory. Odbojová skupina čin uskutečnila 14. srpna 1953. V deníku *Rudé právo* jsme analyzovali období od 12. srpna 1953 až do 31. srpna 1953.

Ve zkoumaném období, bylo aktuální téma žní a výkup obilí v Československu. *Rudé právo* informovalo o vývozu obilí, na titulní straně se objevovala rubrika Život a práce lidu naší země. Další rubrika byla Ze života našich závodů. V deníku *Rudého práva* se vyskytovaly témata o budování socialismu, ale také kritika zahraniční politiky západních států. Na poslední straně se rozebírala situace v Koreji a sportovní události. V neděli se psali rozsáhlejší články o kultuře.

V deníku *Rudé právo* jsme nenalezli žádný článek, který by odpovídal vloupání, který spáchala odbojová skupina bratří Mašínů. *Rudé právo* o kriminálních činech, které se spáchali na území Československa nepsalo, na stránkách listu nalezneme články se soudní tematikou.

6.5. Podpálení stohů slámy na Olomoucku

Poslední odbojová činnost, která se odehrála na území Československa bratří Mašínů se stala 7. září 1953 na Hané. K podpálení stohů došlo v oblasti vesnice Mořice, analyzovali jsme období od 5. září 1953 až do 24. září 1953.

Psalo se o významných dnech v Československu, oslavy významných osobností např. Oslavy Julia Fučíka. Některé čísla listu byla rozšířena, kvůli ideologickým sdělení o budování socialismu. „*O opatření k dalšímu rozvoji zemědělství SSSR*“¹⁹⁰, pod tímto titulkem byly napsány čtyři strany textu, tím se také rozšířilo úterní vydání na 8 stran. *Rudé právo*

¹⁹⁰ O opatření k dalšímu rozvoji zemědělství SSSR, *Rudé právo*, roč. 34, 17. 9. 1953, č. 259, s. 3–7.

publikovalo články o domácí politice KSČ, zahraniční politice západních států, které kritizovali, stálá byla rubrika Situace v Koreji. Na posledních stranách listu se pravidelně psalo o sportu.

O odbojové skupině bratří Mašínů a podpálení stohů na Olomoucku se v celostátním deníku *Rudé právo* nepsalo. V deníku se psalo o žních a výkupu obilí, na titulních stranách se často vyskytovala rubrika Život a práce lidu naší země. Deník oslavoval práci lidu v období žní, o žádném požáru jsme nenalezli zmínku.

Je zajímavé, že v předchozích číslech se *Rudé právo* věnovalo více americkému brouku než podpáleným stohům na Olomoucku, které podpálili odbojáři.

6.6. Soudní proces „Ctibor Novák a spol.“

Soudní proces se uskutečnil v lednu 1955, vynesení rozsudku u Nejvyššího soudu v Praze proběhlo 29. ledna 1955. V soudním procesu byli obviněni členové odbojové skupiny bratří Mašínů v procesu nazvaném „Ctibor Novák a spol.“ Články o odbojové skupině jsme hledali od 27. ledna 1955 až do 15. února 1955.

Deník *Rudé právo* se o soudní proces „Ctibor Novák a spol.“ zajímal, první článek v Rudém právu byl vydán 2. února 1955 s titulkem: „*Proces proti bandě záškodníků, diversantů a teroristů*“¹⁹¹. Článek byl označen zkratkou ČTK, to znamenalo, že zpráva byla přejata z tiskové agentury.

Článek začíná oznámením, že před senátem Nejvyššího soudu v Praze proběhl soudní proces. V článku se píše že, „*sedmnáctičlenná zločinecká banda, která v letech 1950 až 1953 terorisovala pokojné obyvatelstvo na Poděbradsku, Kolínsku, Čáslavku, Kojetínsku i jinde, páchala vraždy i loupeže, rozkrádala státní majetek a organizovala řadu sabotážních akcí*“.

Autor článku klade důraz na jejich spáchané činy, v novinách píše, že: „...*zavraždili bestiálním způsobem dva příslušníky veřejné bezpečnosti a pokladníka jednoho národního podniku*“¹⁹². V druhém odstavci jmenuje členy skupiny, kteří uprchli do zahraničí a nezúčastnili se soudu. „*Jádrem skupiny byli otrlí teroristé a vrazi, bratři Ctirad a Josef*

¹⁹¹ Proces proti bandě záškodníků, diversantů a teroristů. Rudé Právo, roč. 35, 2. 2. 1955, č. 32, s. 2

¹⁹² Proces proti bandě záškodníků, diversantů a teroristů. Rudé Právo, roč. 35, 2. 2. 1955, č. 32, s. 2

*Mašínovi z Poděbrad, kterým se podařilo s povalečem Milanem Paumerem po spáchaných zločinech uprchnout do zahraničí.*¹⁹³

Dále jsou s přívlasky jmenováni další členové skupiny jako: „*osoby práce se štítící Ctibor Novák, bývalý organizovaný fašista Zbyněk Roušar, bývalý statkář Václav Švéda, pro krádež ze studia vyloučený Zbyněk Janata, bývalý příslušník hitlerjugend Egon Plech, příslušníci jejich rodin a jiné deklasované živly*“¹⁹⁴.

Po výčtu, kdo jsou členové skupiny, autor článku se odebírá k popisu jejich činnosti. Zmiňuje první případ v Chlumci nad Cidlinou, který se stal 18. září 1951, kde podle autorových slov: „*...zákeřně přepadli službu konajícího příslušníka Oldřicha Kašíka, kterého omráčili železnou tyčí a nakonec zastřelili dvěma ranami z pistole*...“¹⁹⁵. Pokračuje líčením, jak souzený Zbyněk Janata popsal druhý čin, který se odehrál v Čelákovících, kde přepadli Jaroslava Honzátka příslušníka SNB. „*Ctirad Mašín podřezal Honzátka dýkou*“¹⁹⁶.

Třetí akci uskutečnili, protože „*...potřebovali členové bandy získat peníze, motorová vozidla a trhaviny*.“¹⁹⁷. K přepadení pokladního vozu podniku Kovolís v Hedvíkově autor píše: „*K přepadu došlo na pustém místě před obcí Žleby, kde dva muži posádky auta byli ostře nabitými pistolemi přinuceni vystoupit*.“¹⁹⁸ Autor popisuje, jak pokladníka Rošického zastřelili, když bránil peníze.

V článku, ale není uvedeno, kdo Rošického zastřelil. „*Tímto loupežným přepadením a vraždou získala banda téměř 900.000 Kčs a dvě pistole*.“¹⁹⁹ Dále v článku autor uvádí, co s penězi skupina udělala. V článku se píše, že si peníze mezi sebou rozdělili a ze zbytku koupili čtyři motocykly, jichž používali při další teroristické činnosti“. Pokračuje na příkladu

¹⁹³ Proces proti bandě záškodníků, diversantů a teroristů. Rudé Právo, roč. 35, 2. 2. 1955, č. 32, s. 2

¹⁹⁴ Proces proti bandě záškodníků, diversantů a teroristů. Rudé Právo, roč. 35, 2. 2. 1955, č. 32, s. 2

¹⁹⁵ Proces proti bandě záškodníků, diversantů a teroristů. Rudé Právo, roč. 35, 2. 2. 1955, č. 32, s. 2

¹⁹⁶ Proces proti bandě záškodníků, diversantů a teroristů. Rudé Právo, roč. 35, 2. 2. 1955, č. 32, s. 2

¹⁹⁷ Proces proti bandě záškodníků, diversantů a teroristů. Rudé Právo, roč. 35, 2. 2. 1955, č. 32, s. 2

¹⁹⁸ Proces proti bandě záškodníků, diversantů a teroristů. Rudé Právo, roč. 35, 2. 2. 1955, č. 32, s. 2

¹⁹⁹ Proces proti bandě záškodníků, diversantů a teroristů. Rudé Právo, roč. 35, 2. 2. 1955, č. 32, s. 2

u Václava Švédy „...z peněz, na kterých lpěla krev, koupila jeho žena – bývalá statkářka – dva gauče a elektrický ohříváč vody pro svou domácnost.“²⁰⁰

V druhém sloupci textu je zmínka, kde se odbojová skupina scházela. „Na schůzkách, které se většinou konaly u Zdeňky Mašínové, byly plánovány další teroristické akce, mezi nimi vyhození vlaku, elektrárny, rafinerie, významných veřejných budov a rozhlasových vysílačů.“²⁰¹ Autor zmínil ukradených 100 kg donaritu.

Podle autora Ctibor Novák věděl o činnosti skupiny: „byl o všech akcích informován souhlasil s nimi a naschvál radil členům skupiny, jak teroristické činy provádět, aby unikali.“²⁰² Dále je uvedeno, že Ctibor Novák byl zvolen „vůdcem“ skupiny v roce 1952, protože si získal autoritu ve skupině. Zbyněk Roušar je v textu líčen jako „mileneček Zdeňky Mašínové“, který byl „pověřen financováním zločineckých akcí jednotlivých členů tlupy z peněz ukradených n. p. Kovolis.“²⁰³

Další obviněný byl Vladimír Hradec, autor článku o jeho práci ve skupině píše: „...zásoboval bandu elektrickými rozněcovadly pro připravované destrukce, chloroformem a jedem, kterým měl být tráven dobytek JZD.“²⁰⁴

Autor plynule přechází k dalšímu činu, který skupina spáchala. Jednalo se o podpálení stohů slámy na Hané, kde „banda“ použila zmíněná zapalovadla. „Zapalovadel bylo použito při zapálení stohů 17 stohů na Hané, z nichž jedenáct úplně shořelo. Tímto ničemným činem bylo poškozen naše hospodářství o čtvrt milionu Kčs.“ Během akce byl zraněn Jan Lecián, autor napsal, že: „Náčelníku požárního sboru Janu Leciánovi se stali Ctirad Mašín a Václav Švéda podezřelými. Začal je pronásledovat a byl Mašínem těžce zraněn.“²⁰⁵ Autor v článku uvádí, že Leciánovi „...bylo vystřeleno pravé oko a postřelen hrudník.“²⁰⁶

²⁰⁰ Proces proti bandě záškodníků, diversantů a teroristů. Rudé Právo, roč. 35, 2. 2. 1955, č. 32, s. 2

²⁰¹ Proces proti bandě záškodníků, diversantů a teroristů. Rudé Právo, roč. 35, 2. 2. 1955, č. 32, s. 2

²⁰² Proces proti bandě záškodníků, diversantů a teroristů. Rudé Právo, roč. 35, 2. 2. 1955, č. 32, s. 2

²⁰³ Proces proti bandě záškodníků, diversantů a teroristů. Rudé Právo, roč. 35, 2. 2. 1955, č. 32, s. 2

²⁰⁴ Proces proti bandě záškodníků, diversantů a teroristů. Rudé Právo, roč. 35, 2. 2. 1955, č. 32, s. 2

²⁰⁵ Proces proti bandě záškodníků, diversantů a teroristů. Rudé Právo, roč. 35, 2. 2. 1955, č. 32, s. 2

²⁰⁶ Proces proti bandě záškodníků, diversantů a teroristů. Rudé Právo, roč. 35, 2. 2. 1955, č. 32, s. 2

V textu je krátce zmíněna Zdena Mašínová starší, která se neúčastnila soudu. *„Trestní věc Mašínové bude projednána samostatně, neboť pro onemocněná se nemohla zúčastnit hlavního líčení.“*²⁰⁷ Po této krátké zmínce, proč nebyla Zdena Mašínová přítomna u soudu, se v textu dozvídáme, že bezpečnostní složky byly odbojové skupině na stopě: *„...díky usilovné práci bezpečnostních orgánů podařilo přijít bandě na stopu, rozhodl Novák a Roušar, aby Mašínové, Paumer, Janata a Václav Švéda uprchli přes NDR do západního sektoru Berlína a odtud do západního Německa.“*²⁰⁸

V dalším odstavci je stručně popsána činnost pěti Čechů ve východním Německu, jak přepadli lékaře, aby získali automobil, krátce je zmíněna přestřelka v Uckru, *„kde zastřelili důstojníka lidové policie a dalšího příslušníka těžce zranili. Obviněný Janata, který se od ostatních oddělil, byl druhý den zatčen,“* O Václavu Švédovi autor napsal *„byl zraněn a zatčen při další přestřelce v lese u vesnice Waldow, kde byli zastřeleni další dva příslušníci lidové policie.“* O zbylých třech uprchlících je jednou větou je napsáno, že unikli do západního Německa.

Následně autor se vrací do soudní síně a sděluje jak zástupce generálního prokurátora, ve své řeči ukázal *„pravou tvář těchto zločinců, kteří z touhy po zahálčivém životě a bezpracných příjmech se neštíteli použít nejhnusnějších prostředků proti svým spoluobčanům k dosažení svých cílů.“*

Autor v textu dále vysvětluje, proč utekli právě na západ. *„Je charakteristické, že ti, kteří unikli svému spravedlivému potrestání, hledají ochranu právě na západě, aby mohli i nadále pokračovat ve své zločinné činnosti proti vlastnímu národu.“*

Na konci článku jsou vypsané rozsudky jednotlivých obviněných. Celý článek je zakončený větou: *„Rozsudek, který byl přítomnými občany přijat s hlubokým uspokojením, nabyl právní moci.“*²⁰⁹

²⁰⁷ Proces proti bandě záškodníků, diversantů a teroristů. Rudé Právo, roč. 35, 2. 2. 1955, č. 32, s. 2

²⁰⁸ Proces proti bandě záškodníků, diversantů a teroristů. Rudé Právo, roč. 35, 2. 2. 1955, č. 32, s. 2

²⁰⁹ Proces proti bandě záškodníků, diversantů a teroristů. Rudé Právo, roč. 35, 2. 2. 1955, č. 32, s. 2

Druhý článek vydala redakce *Rudého práva* 3. února 1955 s názvem: „*Vrahové našli ochránce*“.²¹⁰ Článek je podepsán zkratkou RP, to znamená, že článek nebyl převzat z tiskové agentury. Autor článku zmiňuje článek z předchozího dne tedy 2. února 1955. Článek je od začátku psán kritičtěji než předchozí článek, protože je vydán z redakce rudého práva. Jejich činy autor označuje za „snůšku nejhorších trestných činů“ a skupinu nazývána jako „bandu brutálních škůdců“. Text je napsaný formou komentáře, v článku vyčteme názor autora, který promítl do textu. Obviněnou skupinu nazval jako „galerii odporných vyvrhelů“, dále jsou obžalováni popsáni jako: „*otrlí teroristé, cháska, štítící se práce, povaleči, bývalý organisovaný fašista, bývalý statkář, zloděj, kolaborant a jiné deklasované živly*“²¹¹, tak popsal obžalovanou skupinu, bez uvedení jmen. Z tohoto konkrétního popisu, je vidět značné nálepkování osob, které autor použil. Autor dále tvrdí, že jsou „*odchovanci zvlčilé morálky staré kapitalistické společnosti, takové, která dává vzniknout americkým lupičským bandám, vyznavačům revolveru, zabíjení, zhárství, okrádání. Odporná smečka...*“²¹². V citovaném odstavci si můžeme všimnout, jak autor vyjmenoval v negativním zobrazení jejich odbojovou činnost. Také odkazuje na minulý vládní systém, který podle autora nechal vzniknout tzv. „lupičské bandy“.

V textu dále pokračuje v líčení manželky Václava Švéda, o které napsal, „*bývalá statkářka Švédová a její muž dříve ždímal peníze z čeledínů a děveček*“²¹³, text pokračuje a je čtenářům sděleno, že manželka Václava Švédy se stala součástí skupiny, „*Dala se na cestu, která končila vraždami.*“²¹⁴

V komentáři autor nepokračuje popisem jejich činnosti, jak tomu bylo v minulém článku, autor komentuje útěk tří členů skupiny do zahraničí, tedy konkrétně do Ameriky. Napsal, že Amerika s „otevřenou náručí“ přijala Ctirada Mašína, Josefa Mašína a Milana Paumera. „*Proto jejich útěk směřoval na západ mezi klubko zrádných utečenců.*“²¹⁵ V kritice žurnalista pokračuje a zmiňuje rádio Svobodná Evropa, které o jejich útěku informovalo.

²¹⁰ Vrahové našli ochránce, Rudé Právo, roč. 35, 3.2.1955, č. 33, s. 3.

²¹¹ Vrahové našli ochránce, Rudé Právo, roč. 35, 3.2.1955, č. 33, s. 3.

²¹² Vrahové našli ochránce, Rudé Právo, roč. 35, 3.2.1955, č. 33, s. 3.

²¹³ Vrahové našli ochránce, Rudé Právo, roč. 35, 3.2.1955, č. 33, s. 3.

²¹⁴ Vrahové našli ochránce, Rudé Právo, roč. 35, 3. 2. 1955, č. 33, s. 3

²¹⁵ Vrahové našli ochránce, Rudé Právo, roč. 35, 3. 2. 1955, č. 33, s. 3

Autor článku píše: „*Duševně spřízněni začali tlupu oslavovat*“²¹⁶, dále pokračuje, že se v rádiu Svobodné Evropy „rozplývali“ nad trojicí Čechů, kteří unikli z Československa.

V textu je uvedeno, že se momentálně tři uprchlíci nachází v americké armádě, k tomu autor dodává, že „slouží mezi pravými“, čímž navazuje na válku v Koreji, kde americká vojska „vraždí“ Korejské obyvatele.

V dalším odstavci autor textu napsal, že: „*Za Paumerem a Mašíny chtěli na západ i ostatní. Banda však byla pochytna.*“²¹⁷ dále jako výstrahu, pro podobně smýšlející, kteří by chtěli utéct na západ vzkazuje: „...*každý kdo by chtěl terorem a loupežemi rozvracet naši zem, setká se s rozhodnutým odporem našich občanů.*“²¹⁸, jako důkaz statečných občanů, kteří bojovali proti skupině jmenuje v článku Josefa Rošického a Leciána. Na závěr v komentáři napsal: „*Bděle a ostražitě střežíme klid našich domovů.*“²¹⁹

Třetí článek s titulkem: „*Zločinci v americké armádě*“ byl vydán 4. února 1955, článek je označen zkratkou RP, tedy redakce rudého práva.²²⁰ Na začátku článku, autor napsal: „*Lidé se ptali, zda tři členové této bandy, kteří uprchli pod ochranu Američanů do západního Německa, budou vydáni Československé republice, na jejímž území spáchali několik vražd a mnoho jiných trestných činů.*“²²¹ Na otázku, kterou pokládal „lid“ autor uvádí, že východní Německo, vydalo obviněného Zbyňka Janatu a Václava Švédů. „*Odpověď na otázku lidí, kteří předpokládali, že pravidla o vydávání zločinců, obvyklá mezi civilisovanými státy, platí také pro Ameriku, dal americký rozhlas. Odpověděl vlastně už tehdy, když uprchnuvši zločinci požádali Američany o ochranu. Již tehdy americký rozhlas mluvil o nich s obdivem jako o statečných hoších, kteří*
>> *prostrhli ke svobodě* <<“²²². V citovaném textu, autor objasnil, proč „zločinci“ nejsou vydáni do Československa, tentokrát zmiňuje americký rozhlas, který se uprchlých Čechů zastává. Autor dále vypsal v článku jednotlivé mrtvé, kteří byli skupinou zabiti.

²¹⁶ Vrahové našli ochránce, Rudé Právo, roč. 35, 3. 2. 1955, č. 33, s. 3

²¹⁷ Vrahové našli ochránce, Rudé Právo, roč. 35, 3. 2. 1955, č. 33, s. 3

²¹⁸ Vrahové našli ochránce, Rudé Právo, roč. 35, 3. 2. 1955, č. 33, s. 3

²¹⁹ Vrahové našli ochránce, Rudé Právo, roč. 35, 3. 2. 1955, č. 33, s. 3

²²⁰ Zločinci v americké armádě, Rudé právo, roč. 35, 4. 2. 1955, č. 34, s. 3

²²¹ Zločinci v americké armádě, Rudé právo, roč. 35, 4. 2. 1955, č. 34, s. 3.

²²² Zločinci v americké armádě, Rudé právo, roč. 35, 4. 2. 1955, č. 34, s. 3.

Pokračuje kritikou amerického života, ten je podle autora „založen na zločinu krvi“ a probíhá v Americe „výchova k vraždění“. Amerika je kritizována v celém článku, autor zmiňuje válečný konflikt v Koreji.

Na závěr autor neopomenul zmínit obyvatele Československa, kteří byli v exilu, například Peroutku nazývá „zrádcem“. Do protipólu staví „naš lid“, který je „znehucený“ z činů, které „teroristická“ skupina provedla. „*Naší lidé se s odporem a hněvem dívají na loupežné vrahy a souhlasí se spravedlivým rozsudkem nad těmi členy bandy, kteří byli dopadeni. A štítí se i jejich ochránců, kteří z těchto loupežných vrahů dělají. Hrdiny*“²²³

Mimo stanovený časový úsek jsme našli článek z 19. února 1955 který opět píše o odbojové skupině bratří Mašínů s názvem: „*Československo žádá USA o vydání zločinců*“.²²⁴ Článek se nachází na třetí straně, text, jak vypovídá z titulku se věnuje žádosti o vydání bratří Mašínů a Milana Paumera z americké armády do Československa. „*Jádro této bandy tvořili bratři Ctirad a Josef Mašínovi a Milan Paumer, kterým se podařilo uprchnout do zahraničí.*“²²⁵ Autor zmiňuje smlouvu o vydání zločinců, kterou mezi sebou uzavřelo Československo a Spojené státy Americké 2. července 1925. „*Opírajíc se o smlouvu o extradici zločinců, uzavřenou mezi Československou republikou a Spojenými státy americkými dne 2. července, 1925, požádalo velvyslanectví ve Washingtonu již 1. září 1954 státní department Spojených států amerických o vydání zločinců.*“²²⁶ Text je napsán informativním jazykem, bez přidaných nálepek a kriticky hodnotícího jazyku. Zmiňuje dále notu, ve které československé úřady podruhé 17. února 1955 žádají Washington o vydání bratří Mašínů a Milana Paumera.

Dále je v článku otištěn formální dopis, který je graficky odlišen od textu, který napsal autor článku. Dopis napsal Velvyslanec Československé republiky projevující úctu Jeho excelenci úřadující zahraničního ministerstva. Československý velvyslanec napsal dopis

²²³ Zločinci v americké armádě, Rudé právo, roč. 35, 4. 2. 1955, č. 34, s. 3.

²²⁴ Československo žádá USA o vydání zločinců, Rudé právo, roč. 35, 19. 2. 1955, č. 49, s. 3.

²²⁵ Československo žádá USA o vydání zločinců, Rudé právo, roč. 35, 19. 2. 1955, č. 49, s. 3.

²²⁶ Československo žádá USA o vydání zločinců, Rudé právo, roč. 35, 19. 2. 1955, č. 49, s. 3

velmi uctivě. V dopise jmenuje, z čeho jsou tři Češi obviněni a kde se pohybují. Z dopisu vyplývá, že Milan Paumer a bratři Mašínovi mají být vydáni za spáchání kriminální činnosti v Československu.

7. Srovnání zpracování „mašínovského“ tématu v regionálních periodikách a v Rudém právu

Jednotlivé případy, které provedla odbojová skupina bratří Mašínů se neobjevily na stránkách regionálních novinách ani v celostátním deníku *Rudém právu*. Tisk v letech 1951–1953 nepublikoval články, které by odkazovaly na jednotlivé případy spáchané odbojovou skupinou bratří Mašínů.

Démonizace případu Mašínů a důraz na jejich záškodnickou činnost přišel až se soudním procesem. Ten pokryl deník *Rudé právo* a jeden regionální list hradecká *Pochodeň*. Celkově tak na téma Mašínů vyšlo pět článků z toho čtyři zveřejnilo *Rudé právo* a jeden článek byl v hradecké *Pochodni*.

Informování o procesu, popis odbojové skupiny a její účast na jednotlivých akcích pojaly periodika podobně. Článek s názvem „*Proces proti bandě záškodníků, diversantů a teroristů*“, který vyšel v *Rudém právu* 2. února 1955 je upravená zpráva z ČTK.²²⁷ V *Rudém právu* vyšly následně další tři texty: článek „*Vrazi našli svého ochránce*“²²⁸ vyšel 3. února 1955, následující den vyšel komentář 4. února 1955 s názvem „*Zločinci v americké armádě*“²²⁹, poslední zprávu z ČTK zveřejnili 19. února 1955 „*Československo žádá USA o vydání*

²²⁷ Proces proti bandě záškodníků, diversantů a teroristů. *Rudé Právo*, roč. 35, 2. 2. 1955, č. 32, s. 2

²²⁸ Vrahové našli ochránce, *Rudé Právo*, roč. 35, 3. 2. 1955, č. 33, s. 3

²²⁹ Zločinci v americké armádě, *Rudé právo*, roč. 35, 4. 2. 1955, č. 34, s. 3.

*zločinců*²³⁰. V týdeníku *Pochodeň* vyšel článek 8. února 1955 s názvem: „*Proces proti bandě záškodníků, diversantů a teroristů, S každým zúčtujeme po zásluze*“²³¹. První část titulku, který je zveřejněný v *Pochodni* je shodný s titulkem v *Rudém právu*.

Při komparaci výše uvedených článků jsme zjistili, že obsah článků, ve kterém autoři popisují činnost odbojové skupiny v Československu, se liší pouze v některých případech.

Rudé právo vydalo článek 2. února 1955 a týdeník *Pochodeň* zveřejnil článek až 8. února 1955. V obou článcích se dočteme o případech, které odbojová skupina provedla v letech 1951 až 1953. Odbojová skupina je v článcích vylíčena jako „banda teroristů“ a „diversantů“.

V týdeníku *Pochodeň* v úvodu článku informují o zavraždění příslušníka SNB v Chlumci nad Cidlinou, který se nacházel v Hradeckém kraji. „*Také v našem kraji v Chlumci nad Cidlinou spáchali hmusný čin zavraždili příslušníka SNB.*“²³²

V *Pochodni* některé slova nahradily jinými výrazy, jedná se o nepatrné změny, které jsme našli v článcích. Například slovo taxikář, obměnili slovem drožkář, které se v té době běžně užívalo. Dále v týdeníku *Pochodeň* a v deníku *Rudé právo* jsou shodně vylíčeny případy o přepadení stanic SNB v Chlumci nad Cidlinou a v Čelákovících.

Rozdílná je informace o přepadení pokladního vozu Kovolís v Hedvíkově. V *Rudém právu* uvádí, že informace o podniku Kovolís a návrh na přepadení podal Václav Švéda: „*Na návrh obviněného Václava Švédy...*“²³³ V *Pochodni* tvrdí, že přepadení podniku Kovolís navrhl Zbyněk Janata: „*...na radu Zbyňka Janaty, který pracoval v n. p. Kovolís v Hedvíkově u Čáslavi...*“²³⁴

²³⁰ Československo žádá USA o vydání zločinců, *Rudé právo*, roč. 35, 19. 2. 1955, č. 49, s. 3.

²³¹ Proces proti bandě záškodníků, diversantů a teroristů, S každým zúčtujeme po zásluze. *Pochodeň*, roč. 41, 8. 2. 1955, č. 11, s. 2

²³² Proces proti bandě záškodníků, diversantů a teroristů, S každým zúčtujeme po zásluze. *Pochodeň*, roč. 41, 8. 2. 1955, č. 11, s. 2

²³³ Proces proti bandě záškodníků, diversantů a teroristů. *Rudé Právo*, roč. 35, 2. 2. 1955, č. 32, s. 2

²³⁴ Proces proti bandě záškodníků, diversantů a teroristů, S každým zúčtujeme po zásluze. *Pochodeň*, roč. 41, 8. 2. 1955, č. 11, s. 2

Obě periodika se také shodují na výši uloupené částce 900 000 Kčs, kterou odcizila dvojice Václav Švéda a Josef Mašín. U popisu o Zbyňku Roušarovi je v *Rudém právu* označený jako milenec Zdeny Mašínové a později správce financí skupiny, v *Pochodni* je k těmto informacím uvedeno, že Zbyněk Roušar získával špionážní zprávy z podniku, kde pracoval a předával je odbojové skupině.

O podpálení stohů na Olomoucku obě periodika psaly stejně. O celkovou výši škody v *Rudém právu* uvádí, že: „*Tímto ničemným činem bylo poškozeno naše hospodářství o čtvrt milionu Kčs.*“²³⁵. V týdeníku *Pochodeň* je uvedená stejná částka.

V *Pochodni* je odlišný závěr v článku, kde autor píše: „*Obvinění se přiznali k tomu, že neposlušali nic jiného než zahraniční rozhlas. Při přelíčení vyšlo najevo, že tito lidé se ž se zřekli svého národa, neboť, jak ukázal obviněný Roušar, překladatel zahraničního vysílání v záškodnické skupině, bylo jejich zásadou, že lépe je se cítit Evropanem než Čechem, neboť náš národ je prý příliš malý...*“²³⁶, teorii o „Evropanovi“ jsme v žádném z článků nenalezli.

V analyzovaných člancích, které se zabývají tématem odbojové skupiny bratří Mašínů je v zdůrazněná bipolarita my vs. oni. V závěru článků se autoři obrací na „náš lid“, který souhlasí se „spravedlivým“ trestem, který obžalovaná skupina dostala.

Komentář z 3. února 1955, se obsahově se liší od předchozích článků, ve kterých byla představená celá odbojová skupina, včetně jejich odbojové činnosti.²³⁷ V komentáři, autor článku používá negativní výrazy jako „deklasované živly“ nebo „bývalý statkář“.

O jednotlivých členech skupiny píše bez uvedení jmen: „*Byli mezi nimi otrlí teroristé, cháska, štítící se práce, povaleči, bývalý organisovaný fašista...*“²³⁸ Například v článku si můžeme povšimnout, jak autor nepoužil jména u jednotlivých členů, o kterých píše. Autor předpokládá, že článek s názvem „*Proces proti bandě záškodníků, teroristů a diversantů*“²³⁹

²³⁵ Proces proti bandě záškodníků, diversantů a teroristů. *Rudé Právo*, roč. 35, 2. 2. 1955, č. 32, s. 2

²³⁶ Proces proti bandě záškodníků, diversantů a teroristů, S každým zúčtujeme po zásluze. *Pochodeň*, roč. 41, 8. 2. 1955, č. 11, s. 2

²³⁷ Vrahové našli ochránce, *Rudé Právo*, roč. 35, 3. 2.1955, č. 33, s. 3

²³⁸ Vrahové našli ochránce, *Rudé Právo*, roč. 35, 3. 2.1955, č. 33, s. 3

²³⁹ Proces proti bandě záškodníků, diversantů a teroristů. *Rudé Právo*, roč. 35, 2. 2. 1955, č. 32, s. 2

z 2. února, 1955 o soudním procesu se Ctiborem Novákem a spol. čtenář četl a ví o kom v novinách píšou. V článku se věnuje trojici uprchlíků, tedy bratřím Mašínům a Milanu Paumerovi.

Kromě zprávy, která vyšla 19. února 1955, kde je zveřejněný dopis, ve kterém československý velvyslanec žádá o vydání trojice uprchlíků zpátky do Československa. V ostatních čtyřech článcích, které jsou o soudním procesu „Ctibor Novák a spol.“. Američané jsou označeni jako „západní imperialisté“, kteří páchají „zvěrstvo“ v Koreji.

V článcích je také značná kritika západního rozhlasu Svobodná Evropa a Hlas Ameriky. Obě periodika dělají z hlasu Amerika „viníka“. Kritika západních mocností se objevuje ve všech článcích. Články, které vydala redakce *Rudého práva* jsou napsány kritickým jazykem a často užívají nálepkování osob.

Ve všech článcích se věnují tématu odbojové skupině bratří Mašínů, motivem článků je vzbudit v lidem „odpor“, „hněv“ proti „bandě“ odsouzených a hlavním cílem je „aby se „zrádnými utečenci“ tedy s bratry Mašínovi a Milanem Paumerem nikdo nesympatizoval.

8. Odbojová skupina bratří Mašínů ve srovnání tehdejších novin a odborné historické literatury

Soudní proces „Ctibor Novák a spol.“ se konal od 25. ledna až do 29. ledna 1955, kdy byly vyneseny rozsudky nad sedmnáctičlennou skupinou obžalovaných. Konkrétní datum, kdy soudní proces proběhl, není v žádném analyzovaném článku uvedené.

V článku, který vyšel 2. února 1955 v Rudém právu, uvedli obecný časový údaj „v těchto dnech“.²⁴⁰ V hradecké Pochodni napsali, že soudní proces se uskutečnil „v minulých dnech“.²⁴¹

V Rudém právu líčí vybrané členy odbojové skupiny, o Milanu Paumerovi napsali, že se jedná o „povaleče“. Ve skutečnosti byl Milan Paumer od roku 1952 na vojenské škole pro důstojníky v záloze ve Sv. Martině na Slovensku.²⁴²

Ctibor Novák byl členem protinacistického odboje za druhé světové války, později se stal členem komunistické strany. Po propuštění z armády a vyloučení z KSČ pracoval jako vedoucí v hotelu v Karlových Varech, po komunistické perzekuci byl propuštěn jako vedoucí hotelu a živil se jako vrátný.²⁴³ Přesto je v Rudém právu označený za „osobu práce se štítící“.

Václav Švéda je v Rudém právu a v Pochodni prezentován jako „bývalý statkář“.

²⁴⁰ Proces proti bandě záškodníků, diversantů a teroristů. Rudé Právo, roč. 35, 2. 2. 1955, č. 32, s. 2

²⁴¹ S každým zúčtujeme po zásluze, Pochodeň, roč. 41, 8.2.1955, č. 11, s. 2

²⁴² RAMBOUSEK, Ota: Jenom ne strach. Vyprávění Ctirada Mašína, 1990, s. 69

²⁴³ MASIN, Barbara. Odkaz. Pravdivý příběh bratří Mašínů, 2005, s. 122

O Václavu Švédovi jsme psali v kapitole 2. Představení odbojové skupiny bratří Mašínů, přesto je nutné zmínit, že Václav Švéda pocházel z rodiny moravských malorolníků. Rodinný statek v Lošanech zdědila Ludmila Švédova po rodičích, komunisté statek zkonfiskovali, proto se musela celá rodina přestěhovat k rodičům Václava Švédy do Pivína na Moravě. Pracoval jako ošetřovatel prasat v JZD, ale po sléze byl propuštěn, kvůli jeho „buržoaznímu původu“.²⁴⁴

Zbyněk Roušar je v novinách nazýván jako bývalý „organisovaný fašista“. Roušar byl bývalým důstojníkem RAF, sloužil v Kongu, posléze ho komunisté propustili a od roku 1951 pracoval v Poděbradech na manuálních pracích. V Poděbradech se seznámil se Zdenou Mašínovou starší.²⁴⁵

„Řetěz zločinů“ tak Rudé právo uvádí odstavec, kde popisuje činnost skupiny. O přepadení v Chlumci nad Cidlinou tvrdí: „*V nočních hodinách dne 18. září 1951 si najali v Praze taxík, jehož řidiče cestou spoutali a nechali v lese. S uloupeným autem odjeli do Chlumce nad Cidlinou, kde na stanici SNB zákeřně přepadli službu konajícího Oldřicha Kašíka, kterého omráčili železnou tyčí a nakonec zastřelili dvěma ranami.*“²⁴⁶ Odbojová skupina bratří Mašínů skutečně přepadla stanici SNB v Chlumci nad Cidlinou, ale přepadení uskutečnila 13. září 1951, nikoliv 18. září 1951, jak je uvedeno v článku. Akce se účastnil Ctirad Mašín, Josef Mašín a Milan Paumer, jak uvádí Ctirad Mašín v knize od Oty Rambouska: „*Přepad jsme provedli 12. respektive 13. září 1951...*“²⁴⁷

V *Pochodni* o přepadení stanice SNB v Čelákovících tvrdí, že se akce účastnili bratři Mašínové, Milan Paumer a Zbyněk Janata. Stanici SNB nepřepadli oba bratři Mašínové, akce se účastnil pouze Ctirad Mašín, Milan Paumer a Zbyněk Janata.²⁴⁸

Další nesrovnalost, kterou jsme objevili v Rudém právu je: „*Na návrh obviněného Václava Švédy se nakonec dohodli přepadnout auto národního podniku Kovolís v Hedvíkově*

²⁴⁴ MASIN, Barbara. Odkaz. Pravdivý příběh bratří Mašínů, 2005, s. 121

²⁴⁵ MASIN, Barbara: Odkaz. Pravdivý příběh bratří Mašínů, 2005, s. 129

²⁴⁶ Proces proti bandě záškodníků, diversantů a teroristů. Rudé Právo, roč. 35, 2. 2. 1955, č. 32, s. 2

²⁴⁷ RAMBOUSEK, Ota: Jenom ne strach. Vyprávění Ctirada Mašína, 1990, s. 48

²⁴⁸ RAMBOUSEK, Ota: Jenom ne strach. Vyprávění Ctirada Mašína, 1990, s. 51

na Čáslavsku v době, kdy pokladník přivážel peníze zaměstnanců.“²⁴⁹ V článku je rozporující pasáž o Václavu Švédovi, ten v závodu Kovolisu nepracoval. O návrhu mluví Ctirad Mašín: „Při jedné poradě navrhl Zbyněk, který v té době pracoval v hedvíkovském Kovolisu, přepad vozu, jenž přivážel peníze na výplatu.“²⁵⁰

V *Rudém právu* také tvrdí, že: „Uloupené peníze si členové bandy mezi sebou rozdělili a ze zbytku koupili čtyři motocykly, jichž používali při další teroristické činnosti.“²⁵¹

Z části peněz opravdu nakoupili motocykly, ale tři ne čtyři. O koupi motocyklů mluví Ctirad Mašín: „Sebral jsem jawu „půllitr“ jednu ze tří, které chlapci koupili z peněz ukořistěných v Hedvíkově.“²⁵²

V *Pochodni* poukazují na „mravní zvrhlost“ příslušníků rodnin, o Ludmile Švédové se dočteme, že za uloupené peníze si pořídila dva gauče a elektrický ohřívač. Ve skutečnosti se o peníze se staral Zbyněk Roušar, který se Ctiborem Novákem schvalovali výdaje skupiny. Václavu Švédovi poskytli peníze, aby si mohl vybavit nuznou domácnost u rodičů v Pivíně, kde bydlel s manželkou a dětmi. Ctirad Mašín v knize Oty Rambouska tvrdí: „Byli to oni dva, kteří schválili, aby si Vašek mohl koupit pohovku a židle, protože jeho rodina od vystěhování z Lošan musela spát u jeho rodičů na podlaze.“²⁵³

V *Rudém právu* označují Václava Švédu za „vedoucího akce“, kdy skupina odcizila 100 kg donaritu z dolu Kaňk u Kutné hory. Je patrné, že v novinách hledali vedoucího skupiny mezi obžalovanými, ale Václav Švéda akci neorganizoval, v dole Kaňk kdysi pracoval, proto se skupina rozhodla odcizit výbušninu z tohoto dolu. Akce se účastnil Ctirad Mašín, Vladimír Hradec, Zbyněk Janata a Václav Švéda.²⁵⁴

V následující větě popisují v *Rudém právu* činnost Vladimíra Hradce: „Vladimír Hradec doznal, že zásoboval bednou s elektrickými rozněcovadly pro připravovanou

²⁴⁹ Proces proti bandě záškodníků, diversantů a teroristů. Rudé Právo, roč. 35, 2. 2. 1955, č. 32, s. 2

²⁵⁰ RAMBOUSEK, Ota: Jenom ne strach. Vyprávění Ctirada Mašína, 1990, s. 60

²⁵¹ Proces proti bandě záškodníků, diversantů a teroristů. Rudé Právo, roč. 35, 2. 2. 1955, č. 32, s. 2

²⁵² RAMBOUSEK, Ota: Jenom ne strach. Vyprávění Ctirada Mašína, 1990, s. 65

²⁵³ MASIN, Barbara: Odkaz. Pravdivý příběh bratří Mašínů, 2005, s. 130

²⁵⁴ NĚMEČEK, Jan: Mašínové. Zpráva o dvou generacích, 1998, s. 187

*destrukci, chloroformem a jedem, kterým měl být tráven dobytek JZD.*²⁵⁵ Z výroby elektrických zapalovadel je obviněný i Egon Plech v Rudém právu, ten se ale nepodílel na výrobě zapalovadel. Masin Barbara označuje za technicky zdatné jedince skupiny Vladimíra Hradce a Ctirada Mašína, kteří společně vyráběli zapalovadla. Ty použil Václav Švéda a Ctirad Mašín na podpálení stohů v okolí vesnice Mořice.

Útěk do západního Berlína v novinách vysvětlují tak, že kvůli státní bezpečnosti, která byla odbojové skupině bratří Mašínů na stopě už od roku 1953, rozhodl Ctibor Novák a Zbyněk Roušar, aby pětice odbojářů utekla do západního Berlína.

O odbojové skupině bratří Mašínů neměla státní bezpečnost žádné informace, neboť jak uvádí Markéta Chalupová ve své knize: *„Jak dokazují archivní prameny, StB ani SNB samozřejmě netušila, kdo stojí za odbojovou činností.*“²⁵⁶

Druhá zavádějící informace je o Ctiboru Novákovi a Zbyňku Roušarovi, odchod za hranice naplánovali bratří Mašínové. Ctibor Novák zůstal v Československu jako spojka se západem.²⁵⁷

V Rudém právu i v Pochodni se zmiňují o útěku pětičlenné „bandy“ přes Východní Německo. V Rudém právu popisují, jak skupina přepadla lékaře, kterého omámili chloroformem, následně zahájili střelbu a utekli. Pětice odbojářů opravdu přepadla lékaře v lese, ale střelbu nezahájili, pouze Zbyněk Janata, který hlídal lesní cestu, se zalekl cyklisty a vystřelil do vzduchu.

V komentáři, který byl vydán 3. února 1955 v Rudém právu, tvrdí, že Zbyněk Janata a Václav Švéda, byli vydáni z NDR, i přesto, že tam „vraždili“.²⁵⁸

Chalupová píše, že: *„Informace o tom, že Švéda a Janata „vraždili“, je nesprávná. Ani jeden z nich v Uckru či ve Waldowě, kde byli policisté zabiti, nikoho nezastřelil. Janata navíc ani nemohl – v Uckru neměl zbraň a ve Waldowě nebyl přítomen, což je v německých, tak*

²⁵⁵ Proces proti bandě záškodníků, diversantů a teroristů, Rudé právo: 2. 2. 1955, 32, s. 2.

²⁵⁶ CHALUPOVÁ, Markéta: Nebojovali švestkovými knedlíky, Odbojová skupina bratří Mašínů v zrcadle dobového tisku,

²⁵⁷ RAMBOUSEK, Ota: Jenom ne strach. Vyprávění Ctirada Mašína, 1990, s. 68

²⁵⁸ Vrahové našli ochránce, Rudé Právo, roč. 35, 3. 2. 1955, č. 33, s. 3

v československých dokumentech několikrát zmíněno.²⁵⁹ Dvojice nikoho nezabila, konkrétně Zbyněk Janata, nedostal od skupiny zbraň, protože bratři Mašínovi Janatovi nevěřili. Při přepadení lékaře ve Východním Německu, během akce zpanikařil a vystřelil do vzduchu, protože se zalekl protijedoucího cyklisty. Zbyněk Janata se při přestřelce v Uckru odtrhl od skupiny a Václav Švéda se skupinou pokračoval až do

Ctibor Novák, Václav Švéda a Zbyněk Janata byli odsouzeni k trestu smrti, jak je uvedeno v Rudém právu. Chalupová ve své knize píše: „*Intervenující prokurátor V. Šáňa se 5. února 1955 z vlastní iniciativy odchýlil od předepsané výměry trestů a místo doživotního vězení pro Ctibora Nováka navrhl rozsudek smrti.*“²⁶⁰

Z poslední zprávy, kterou otiskli v Rudém právu byl otištěný dopis Jeho Excelenci úřadujícímu ministru zahraničních věcí, aby Amerika vydala bratry Mašínovi a Milana Paumera do Československa, kteří jsou v dopisu obviněni ne za vlastizradu, ale z kriminální činnosti. Žádost byla oficiálně zamítnuta a k žádnému vydání trojice nedošlo. Němeček píše: „*Americká vláda v odpovědi z 18. dubna 1956 však vydání jmenovaných odmítla, protože se v jejich případě jednalo o politické uprchlíky, na které se dohoda o extradici z roku 1925 nevztahovala...*“²⁶¹

Články, které jsme komparovali s publikacemi, které se zabývají odbojovou skupinou bratří Mašínů měly jasný propagandistický cíl: vyvolat nesympatie se skupinou. Komunistický tisk, označil skupinu jako „teroristy“, kteří jednali na základě „imperialistů“. Odbojová skupina Mašínů vznikla neplánovaně, aby bojovala pro komunistickému režimu v Československu. „*Cíl byl stejně prostý jako ambiciózní: svržení diktatury.*“²⁶²

Bratři Mašínovi jsou označeni negativními výrazy jako „teroristé a vrazi“, v člancích jsme nenalezli odkaz na jejich rodovou minulost. Komunistický tisk nechtěl, aby lidé s odbojem sympatizovali, Milan Paumer není v žádném článku označen jako dezertér,

²⁵⁹ CHALUPOVÁ, Markéta: Nebojovali švestkovými knedlíky, Odbojová skupina bratří Mašínů v zrcadle dobového tisku, 2011, s. 122

²⁶⁰ CHALUPOVÁ, Markéta: Nebojovali švestkovými knedlíky, Odbojová skupina bratří Mašínů v zrcadle dobového tisku, 2011, s. 88

²⁶¹ NĚMEČEK, Jan: Mašínové. Zpráva o dvou generacích, 1998, s. 241

²⁶² MASIN, Barbara: Odkaz. Pravdivý příběh bratří Mašínů, 2005, s. 88

domníváme se, že komunistický tisk nechtěl poukazovat na Paumerův výcvik na vojenské škole.²⁶³

9. Závěr

Odbojová skupina bratří Mašínů, hrdinové nebo obyčejní vrazi? V komunistickém tisku jsou označeni jako „banda teroristů“, kteří byli spravedlivě odsouzeni. Trojici, které se podařilo uniknout, tisk musel vybarvit v nejhorsším světle. Žádní hrdinové obyčejní vrazi.

Hlavním zjištěním je, že odbojová skupina nebyla zobrazena v novinách od samého začátku jejího vzniku. Žádný přerod kriminálních činů ze stránek regionálních novin do stránek deníku *Rudé právo* se nekonal.

V rámci zkoumání odbojové skupiny bratří Mašínů v novinových člancích jsme dohromady našli jen 6 článků, které se věnovali „mašínovskému“ tématu. Z regionálních novin pouze hradecká Pochodeň publikovala článek o soudním procesu „Ctibor Novák a spol.“ O jednotlivých činech, které odbojáři uskutečnili během let 1951–1953 noviny v daném období neinformovaly. Kriminální činy noviny nezajímaly, to dokazuje skutečnost, že se tématu odbojová skupina bratří Mašínů začaly věnovat až v roce 1955, kdy proběhl soudní proces s Ctiborem Novákem a spol.

Na tématu o odbojové skupině bratří Mašínů vidíme, jak fungovala komunistická propaganda. Žádné periodikum neinformovalo o jednotlivých činech odbojové skupiny. V legálním tisku jsou Mašíni shledáni vinnými. Média musela vysvětlit, proč je v procesu „Ctibor Novák a spol.“ odsouzeno sedmnáct členů skupiny a její hlavní aktéři nejsou potrestáni.

²⁶³ O příběhu odbojové skupiny bratří Mašínů bez komparace s novinovými články je kapitola 2.

Na základě analýzy periodik, které jsme následně analyzovali lze říct, že: Soudní tematika se v novinách vyskytovala, nutno podotknout, že v regionálních listech o soudních procesech se vyskytovaly zmínky zřídkka. Regionální listy, byly orientované na události v kraji, které měly spíše budovatelský záměr. Z analýzy nám také vyplynulo, že alespoň Rudé právo se zabývalo protistátní činností, ale nepsalo o odbojové skupině bratří Mašínů.

Seznam pramenů – tisk

- Pochodeň, roč. 38 (1951), roč. 41 (1955),
- Rudé právo, roč. 31-32 (1951), roč. 32-33 (1952), roč. 33-34 (1953), roč. 35-36 (1955)
- Stráž lidu, roč. 9 (1953), roč. 11 (1955)
- Svoboda, roč. 1 (1953), roč. 3 (1955)
- Vesnické noviny: okresu Praha – východ, 1951, 1955
- Východočeská zář, roč. 8 (1952)
- Zář, roč. 9 (1955)

Seznam pramenů – internetové zdroje

- *Antonín Zapotocký* [online]. [cit. 2022-06-21]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/historie/prehled-vlad/1945-1960-csr/antonin-zapotocky/antonin-zapotocky-29178/tmplid-562/>
- *Ctirad Mašín (1930-2011) Ústav pro studium totalitních režimů*. [online]. [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/uvod/vzdelavaci-projekt-pamet-a-dejiny-totalitnich-rezimu/pametnici-protikomunistickeho-odboje-a-odporu/odbojova-skupina-bratri-masinu/ctirad-masin-1930-2011/>
- *Josef Mašín (1932) Ústav pro studium totalitních režimů*. [online]. [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/uvod/vzdelavaci-projekt-pamet-a-dejiny-totalitnich->

rezimu/pametnici-protikomunistickeho-odboje-a-odporu/odbojova-skupina-bratri-masinu/josef-masin/

- MACHÁLKOVÁ, Zuzana. *Před 70 lety ‚prorazil‘ železnou oponu Vlak svobody. Většina cestujících se ale na Západ dostala omylem* [online]. [cit. 2022-06-21]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/veda-technologie/historie/vlak-svobody-1951-ceskoslovensko-nemecko_2109110817_ern
- Milan Paumer (1931-2010) *Ústav pro studium totalitních režimů*. [online]. [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/uvod/vzdelavaci-projekt-pamet-a-dejiny-totalitnich-rezimu/pametnici-protikomunistickeho-odboje-a-odporu/odbojova-skupina-bratri-masinu/milan-paumer/>
- TOTEV, Jonko: Totalita.cz. *Únor 1948: události po Únoru 1948* [online]. [cit.2022-03-05] dostupné z http://www.totalita.cz/1948/1948_04.ph.p
- *Vladimír Hradec (1931–2020)* [online]. [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/uvod/vzdelavaci-projekt-pamet-a-dejiny-totalitnich-rezimu/pametnici-protikomunistickeho-odboje-a-odporu/odbojova-skupina-bratri-masinu/vladimir-hradec/>

Seznam pramenů – literatura

- BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. 2., upravené a doplněné vydání. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-0553-3.
- HROCH, Miroslav a kol. *Úvod do studia dějepisu: celostát. vysokošk. učeb. pro stud. ped. a filoz. fak. stud. oboru učit. všeob. vzděl. předmětů – dějepis*. 1. vyd. Praha: SPN, 1985. 304 s. Učebnice pro vys. školy.
- CHALUPOVÁ, Markéta. *Nebojovali švestkovými knedlíky: odbojová skupina bratří Mašínů v zrcadle dobového tisku*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2011. 183 s. ISBN 978-80-251-2934-0.

- Kalous, Jan, Kocian, Jiří, Adamec, Jan: *Český a slovenský komunismus (1921–2011)*, str. 80, Praha pro soudobé dějiny AV ČR, 2012 ISBN978-80-87211-70-0
- Kaplan, Karel: *Československo v letech 1948-1953, 2. část Zakladatelského období komunistického režimu*, str.74, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1991, ISBN 80-04-25700-3
- KAPLAN, Karel. *Národní fronta 1948-1960*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2012. 907 s. Historie. ISBN 978-80-200-2074-1.
- KAPLAN, Karel. *Nekrvavá revoluce*. Praha: Mladá fronta, 1993. Archiv (Mladá fronta). ISBN 80-204-0145-8.
- KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-698-8.
- MASIN, Barbara. *Odkaz: pravdivý příběh bratří Mašínů*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 2005. 412 s., [28] s. obr. příl. ISBN 80-204-1248-4.
- NĚMEČEK, Jan. *Mašínové: zpráva o 2 generacích*. Vyd. 1. Praha: Torst, 1998. 315 s., 20 obr. na příl. ISBN 80-7215-048-0.
- POSPÍŠIL, Jaroslav, MÁLEK, Jiří a POSPÍŠIL, Jan. *Hyeny v akci*. Vizovice: Lípa, 2003. 693 s. ISBN 80-86093-68-9.
- RAMBOUSEK, Ota. *Jenom ne strach: (Vyprávění C. Mašína)*. 1. vyd. Praha: Nezávislé Tiskové Středisko, 1990. 174 s., obr. příl. ISBN 80-85196-02-6.
- SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2014. 539 s., [4] s. obr. příl. *Žurnalistika a komunikace*. ISBN 978-80-247-3568-9.